

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Bakalářská práce

**NEZAMĚSTNANOST VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ
UNIE – FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA A ITALSKÁ REPUBLIKA**

Angelina Davydova

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Angelina Davydova

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Francouzská republika a Italská republika

Název anglicky

Unemployment in selected states of the European Union – the French Republic and the Italian Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie: Francouzská republika a Italská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných státech, porovnání krizových opatření a postup řešení problémů pracovního zařazení.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Nezaměstnanost, Francie, Itálie, míra nezaměstnanosti, trh práce, pracovní síla, hrubý domácí produkt, inflace.

Doporučené zdroje informací

BROŽOVÁ, D. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

EUROPEAN COMMISSION: Employment and labor market in central European countries, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 64 s. ISSN 1609-61266.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

MAREŠ, P. SIROVÁTKA, T. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 ZS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 02. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "*Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Francouzská republika a Italská republika*" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2022 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph. D za trpělivost, podporu a podnětné rady.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Francouzská republika a Italská republika

Abstrakt

Za poslední rok si vyžádal COVID-19 obrovské množství lidských životů. Pro mnoho států je jedním z klíčových problémů zvyšující se míra nezaměstnanosti.

Dnešním dnem všichni stojíme před naprosto bezprecedentní situací, jejíž důsledky budeme muset řešit nejen my, ale i naše děti.

Bakalářská práce „Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Francouzská republika a Italská republika” se zabývá problematikou nezaměstnanosti, konkrétně analýzou nezaměstnanosti ve vybraných státech.

Cílem této práce je nejen analýza nezaměstnanosti ve vybraných zemích prostřednictvím základních aspektů a pojmů, které jsou spojeny s jejich fungováním, ale také seznámení s rozdíly francouzského a italského trhu práce.

Tato práce je členěna celkem do pěti kapitol. Základem této práce jsou dvě části – teoretická a praktická. V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy nezaměstnanosti, vybrané makroekonomické ukazatele a také aktivní i pasivní politika zaměstnanosti. Veškeré teoretické informace budou shrnuty v rámci analýzy odborné literatury.

Praktická část analyzuje vývoj nezaměstnanosti v průběhu let 2000–2021 podle konkrétních makroekonomických ukazatelů jakou jsou inflace, HDP, nezaměstnanost. Také bude analyzována aktivní a pasivní politika zaměstnanosti.

V závěru této práce jsou porovnány kroky obou států v boji proti nezaměstnanosti a jsou shrnuty výsledky dosud přijatých opatření a možné způsoby zlepšení systémů nezaměstnanosti ve Francouzské republice a v republice Itálie.

Klíčová slova: Nezaměstnanost, Francie, Itálie, míra nezaměstnanosti, trh práce, pracovní síla, hrubý domácí produkt, inflace.

Unemployment in selected states of the European Union – the French Republic and the Italian Republic

Abstract

In the last year, the COVID-19 has taken more than 1.5 million lives and the the whole pandemic situation has also raised the issue of survival for many families due to the closure of many enterprises. At the moment almost every country in the world is suffering from the increase of unemployment rate and fall of the state economy.

This is a truly the most difficult times in the modern history, and nobody knows what will happen on the next day.

The aim of this Bachelor Thesis “Unemployment in the EU countries – France and Italy” is explaining the basic aspects and concepts associated with the functioning of unemployment in the selected countries, as well as to get acquainted with the differences between the French and Italian labor markets.

This work is divided into a total of five chapters that are forming two main parts of this work – theoretical and practical.

The theoretical part describes the functioning of the labor market, employment policy, basic concept of unemployment, macroeconomics indicators and the specifics of supply and demand in this area. The practical part is entirely devoted to unemployment and the reasons for its occurrence in society, as well as its development which well be analyzed through macroeconomics indicators (i.e. inflation, GDP and etc.) and active and passive employment policy for the time period from 2000 till 2021.

At the end of this work, the steps of both countries in the fight against unemployment will be compared, analyzed and evaluated in order to provide possible ways to improve employment and unemployment systems in the selected countries.

Keywords: Unemployment, France, Italy, unemployment rate, labor market, labor force, gross domestic product, inflation

OBSAH

1. Úvod	15
2. Cíl práce a metodika	16
2.1. Cíl práce	16
2.2. Metodika.....	16
3. Teoretická východiska	18
3.1. Trh práce	18
3.1.1. Poptávka po práci	19
3.1.2. Nabídka práce.....	21
3.1.3. Rovnováha na trhu práce	21
3.1.4. Modely trhu práce	22
3.2. Nezaměstnanost	22
3.2.1. Míra nezaměstnanosti	23
3.2.2. Měření míry nezaměstnanosti	24
3.2.3. Druhy nezaměstnanosti.....	25
3.2.4. Důsledky nezaměstnanosti.....	26
3.2.5. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti.....	29
3.3. Domácí produkt a inflace	32
3.3.1. Inflace	33
3.3.2. HDP	35
3.4. Vývoj nezaměstnanosti na evropském trhu práce	36
3.5. Nástroje politiky zaměstnanosti	37
4. Vlastní práce	40
4.1. Obecná informace o vybraných státech	40
4.1.1. Itálie	40
4.1.2. Francie	41
4.2. Vybrané makroekonomické ukazatele související s nezaměstnaností.....	42
4.2.1. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti	42
4.2.2. HDP v Itálie a Francie	45

4.2.3.	Inflace v Itálie a Francie	50
4.2.4.	Míra nezaměstnanosti v Itálie a Francie	54
4.2.5.	Nezaměstnanost žen Itálie a Francie	59
4.2.6.	Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny v Itálie a Francie.....	63
4.2.7.	Faktory ovlivňující trh práce a míru nezaměstnanosti ve vybraných státech. .	66
5.	Výsledky a diskuse	71
6.	Závěr.....	75
7.	Seznam použitých zdrojů.....	77

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 : Pozitivní a negativní důsledky míry nezaměstnanosti	28
Tabulka č. 2: Státní politika zaměstnanosti	29
Tabulka č. 3: Hlavní cíle Itálie a EU v politice zaměstnanosti do roku 2020	68

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Posun poptávky po práci	20
Obrázek č. 2: Rovnováha na trhu práce.....	22
Obrázek č. 3: Míra inflace ve Francie v letech 2000 - 2020 (v %).....	53

Seznam grafů

Graf č.1: HDP v Itálie v letech 2001–2021	46
Graf č. 2: Růst HDP v Itálie v letech 2001–2021	47
Graf č. 3: HDP Francie 2001–2021 (v %)	48
Graf č. 4: HDP Francie a Itálie 2001–2021	49
Graf č. 5: HDP Francie a Itálie v mln. \$ za období 2001–2021.....	50
Graf č. 6: Míra inflace v Itálii v letech 2001–2021 (v %)	51
Graf č. 7: Míra inflace ve Francie v letech 2001–2021 (v %)	52
Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v Itálii v letech podle pohlaví 2001–2021 (v %)	55
Graf č. 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých (15–24letých) v letech 2011–2020 v EU a v některých zemích EU	56
Graf č. 10: Podíly nezaměstnaných v některých zemích EU a EU podle posledního zaměstnání v roce 2020	57
Graf č. 11: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých (15–24letých) v letech 2011–2020 v EU a v některých zemích EU	58
Graf č. 12: Míra nezaměstnanosti ve Francie	59
Graf č. 13: Míra nezaměstnanosti v Itálii v letech podle pohlaví 2001–2021 (v %)	60
Graf č. 14: Míra nezaměstnanosti ve Francie	62
Graf č. 15: Vývoj nezaměstnanosti do 24 let.....	63

Graf č. 16: Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny	65
Graf č. 17: Míra nezaměstnaností ve státech EU	69

Seznam použitých zkratk

COVID-19 - COronaVirus Disease 2019

CPI – Consumer Price Index – Index spotřebitelských cen

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EHS – Evropské hospodářské súpěčenství

EU – Evropská unie

EUROSTAT – statistický úřad Evropské unie

G7 – Sdružení nejvýznamnějších průmyslových zemí: USA, Japonsko, Velká Británie, Německo, Francie, Itálie a Kanada

HDP – Hrubý Domácí Produkt

ILO – International Labour Organization – Mezinárodní organizace práce

ICAO – Internatilonal Civil Aviation Organization

ISTAT – Istituto Nazionale di Statistica – Národní institut pro statistiku

INSEE – Institut National de la Statistique et des Études Économiques – Národní institut pro statistiku a ekonomické studie

MMF – Money market fund – International Monetary Fund – Mezinárodní měnový fond

NATO – The North Atlantic Treaty Organization – Severoatlantická aliance

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

OSN – Organizace spojených národu

OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

RE – Rada Evropy

SRN – Spolková republika Německo

UNESCO – United Nations Educational – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

UNIDROIT – Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva

USA – Spojené Státy Americké

USD – Americký dolar

WHO – World Health Organization – Světová zdravotních organizace

WTO – World Trade Organization – Světová obchodní organizace

1. Úvod

Již rok žijeme ve světě, který ví, co je koronavirus a kde se nachází město Wu-chan. Pro mnohé se tento rok stal darem osudu, pro mnohé kletbou. Většina lidí to vidí jako ztrátu stálého příjmu a snížení životní úrovně, někteří jako možnost trávit více času s rodinou. Nelze však popřít, že tento rok zanechal otisk v životě každého člověka. Během tohoto roku mnoho lidí začalo žít znovu, našlo nebo ztratilo zaměstnání, změnilo místo pobytu apod.

Objevují se nové profese a stále více firem reorganizuje své pracovní pozice. To vše je způsobeno obrovským strachem ze ztráty zaměstnání a nepochopením toho, jak trh práce vypadá a funguje v dnešním světě, jak na straně zaměstnance, tak i na straně jeho zaměstnavatele. Tato práce analyzuje nezaměstnanost ve dvou vybraných státech Evropské unie – ve Francii a Itálii. Obě země, stejně jako zbytek světa, utrpěly obrovské ztráty. A právě tyto dvě země se staly jedněmi z prvních, kde se začal zhoršovat problém nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost není jen ekonomickou otázkou, ale také i sociální. Pandemie snížila počet pracovních hodin i výdělky (podle odhadů ILO). Ačkoli v současné době plně nevidíme rapidně narůstající zhoršení, podpora a dotace, které zabránily prvním vlnám nárůstu nezaměstnanosti, končí. Skutečná nezaměstnanost ve Francii a Itálii je o 3–5 bodů vyšší než oficiální. A po skončení lockdownu, kdy úřady zastaví protikrizové financování, začne hromadné propouštění. V důsledku toho se hodnota této práce zvýší, protože bude nutné urgentně hledat řešení stávající situace. Je proto logické analyzovat současnou situaci na příkladu Itálie, která se jako jedna z prvních setkala s COVID-19 a Francie, která má nejsilnější sociální podporu pro nezaměstnané občany.

Nejistota ohledně budoucnosti se stává obvyklým společníkem v životě průměrného zaměstnance. Celý svět prochází obrovskou restrukturalizací a v tuto chvíli je, více než kdy jindy, důležité nezapomenout na poučení minulých generací a snažit se zlepšovat sebe i svět.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Primárním cílem mé práce je analyzovat nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Francie a Itálie především za posledních 20 let. Dílčím cílem je porovnat statistické makroekonomické ukazatele včetně identifikování hlavních faktorů ovlivňujících nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných státech a postup při řešení problému pracovního zařazení.

2.2. Metodika

Zadáním a předmětem mé práce byla komparace Itálie a Francie z ekonomického hlediska. Dosavadní vývoj dvou ekonomik byl zaznamenán od roku 2001 až po 2021. V práci byla provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Teoretická část byla věnována vymezení základních pojmů a základních makroekonomických ukazatelů, tj. HDP, inflace, nezaměstnanost. Praktická část byla věnována popisu obou porovnávaných zemí, analýze jednotlivých dat makroekonomických ukazatelů a vytvoření obrazu vývoje ekonomik. Tato část byla doplněna pro větší přehlednost o tabulky a grafy.

Z metodologického hlediska byla použita metoda syntézy, která byla uplatněna v části zpracování makroanalýzy. Pro lepší názornost byly tyto údaje doplněny tabulkami a grafy. Práce byla rozdělena do dvou částí teoretické a praktické a 5 hlavních kapitol. Teoretická část práce byla zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů. Čerpány byly rovněž aktuální informace z odborných časopisů, elektronických zdrojů, a především statistických úřadů vybraných států - ISTAT, EUROSTAT, INSEE. Pro analýzu shromážděných údajů byla využita statistická analýza dat. V práci byla použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

V praktické části práce byla provedena analýza všeobecných makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách konkrétních států, v určitém časovém období podle zvolených sociálních skupin, a to žen, mladých lidí a taky srovnání míry nezaměstnanosti, HDP, inflace vybraných států. Byly zde vybrány

makroekonomické ukazatele z průběhu let 2001–2021. Pro analýzu shromážděných údajů byly využita statistická analýza dat. Aktuální data byly čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí. Francouzský národní institut pro statistiku a ekonomické studie je INSEE (francouzsky - Institut National de la Statistique et des Études Économiques) (insee.fr, 2021) a ISTAT (italsky - Istituto Nazionale di Statistica)(istat.it, 2021). Mimo jiné byly využita některá aktuální data z Eurostatu (ec.europa.eu, 2021) - statistického úřadu Evropské unie pro provedení analýzy. V práci byla použita zejména metoda rešerše, deskripce a komparativní analýzy.

Nejprve byla využita jedna ze základních metod pro studium dat, tj. rešerše. Tato metoda byla použita především v teoretické části pro seznámení s problematikou nezaměstnanosti a hlavních makroekonomických ukazatelů. V praktické části byla použita metoda deskripce a komparativní analýzy z hlediska politiky zaměstnanosti ve Francii a Itálii. Na základě takto vypracovaných dat byla prokázána míra podobnosti zkoumaných jevů a také souvislost při porovnání nezaměstnanosti ve Francii a Itálii.

3. Teoretická východiska

3.1. Trh práce

Pracovní trh souvisí především s tržní ekonomikou. Je to místo, kde se poptává po práci nebo nabízí práce, podepisují se pracovní smlouvy, mzdy jsou směnovány za čas a akceptuje se nebo vyžaduje kvalifikace pracovníků. V průmyslové tržní ekonomice trh práce představuje její hlavní spravedlivý mechanismus (Holman, 2011).

Trh práce si lze také představit jako arénu, v níž lidé soupeří o zaměstnání v nějakém výrobním procesu. Nebo v opačném případě soupeří o jednotlivá pracovní místa o pracovníky. Firmy, tedy zaměstnavatelé, včetně pracovníků – uplatňují na trhu práce určité specifické racionální strategie. Bývají individuální, ale i sdílené s jinými subjekty, např. odbory či svazy zaměstnanců (Jírová, 1999). Tyto koalice se mohou projevovat v kolektivních akcích. Strategie těchto koalic mívají charakter interní solidarity a externí (dokonce i násilné) diskriminace.

Cílem většiny strategií je snížit intenzitu konkurence ve vlastním táboře a prosadit se vůči protivníkovi. Síla takových koalic spočívá ve schopnosti kontrolovat nabídku práce v případě zaměstnanců a kontrolovat poptávku práce v případě firem (Mareš, 1994).

Domácnosti i jednotlivci nenabízejí nějakou abstraktní práci, nýbrž určitou konkrétní práci. Charakteristiky prací jsou především dány fyzickými i duševními předpoklady jedinců pro výkon těchto prací. Na druhé straně poptávka firem také není poptávkou po nějaké abstraktní práci, ale po konkrétní práci, jejíž charakteristiky jsou dány cílem firem, výrobními programy nebo zvolenou technologií.

Trh práce je ve skutečnosti segmentován, tedy rozdělen na celou řadu dílčích trhů, které jsou relativně nekonkurenční ve smyslu substituce jedné práce prací jinou. Segmentace je rozdělení nabídky a poptávky po pracovní síle, která reaguje stejným způsobem na stejnou motivaci pro zaměstnání. Může mít podobu jednotlivých odvětví, profesí, nebo např. geografického charakteru (Jurečka, 2013). Objektem segmentace mohou být zaměstnavatelé, zaměstnanci a personální agentury. Úkoly segmentace trhu práce mohou být:

- analýza tržních příležitostí, identifikace dostupné nabídky a poptávky po pracovní síle, hodnocení vyhlídek na vývoj trhu práce za účelem následného posouzení kapacity trhu práce a prognózy poptávky po pracovní síle,
- studium trhu práce z hlediska jeho kvantitativních a kvalitativních charakteristik, v důsledku čehož jsou zaměstnanecky degradované nebo nasycené geografické regiony, skupiny populace podle různých věkových kritérií, úrovně odborné a kvalifikační přípravy,
- provádění opatření politiky zaměstnanosti s přihlédnutím k zájmům různých skupin obyvatelstva, včetně zaměstnaných a nezaměstnaných, odborových organizací, zaměstnavatelů, státu, obcí a dalších veřejných institucí,
- rozvoj programů pro školení a rekvalifikaci zaměstnanců, zachování a rozšiřování pracovních míst, rozvoj metod stimulace práce a poptávky po práci,
- pozice na cílových trzích práce, například na trzích práce konkrétního města, vesnice, určitých profesí, hospodářských odvětví atd.,
- stimulace činnosti určitého kontingentu pracovníků

Na trhu práce jsou možné různé přístupy k jeho segmentaci. Jedna segmentace se zaměřuje na konkrétní segment trhu (vyhledávání pracovníků určitých profesí pro konkrétní odvětví se specifickými vlastnostmi pracovní síly). Je poskytnuto jedno platové rozpětí přizpůsobené pro jednu skupinu zaměstnanců. Vícenásobná segmentace je zaměřena na dvě nebo více jasně definované skupiny zaměstnavatelů a zároveň se přihlíží k charakteristickým rysům určitých skupin: mladých profesionálů, žen atd. Vzhledem k tomu, že reprodukce pracovní síly se provádí hlavně v územním aspektu, hraje při studiu struktury nabídky práce rozhodující roli regionální segmentace trhu práce. V tomto ohledu se rozlišují segmenty jako relativně prosperující regiony, zaostalé (agrárně stagnující) regiony, regiony nového průmyslového rozvoje atd.

3.1.1. Poptávka po práci

Podniky se snaží maximalizovat svůj zisk poptávkou po práci. Podle Kuhaře je poptávka ovlivněna skutečností, že jak se zvyšuje počet pracovních hodin, náklady na práci rostou a

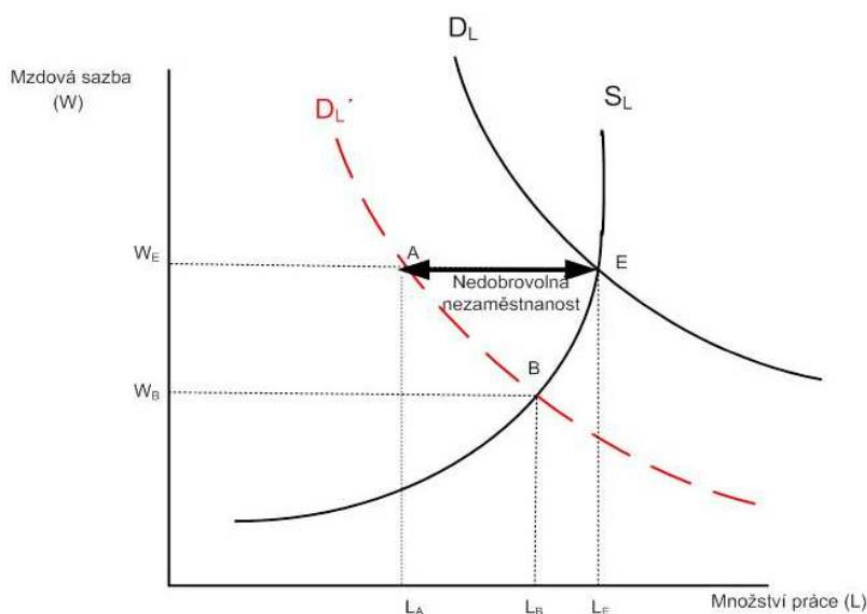
rostou. Zaměstnavatel tedy hledá optimální množství, kde se zvýšená produkce rovná reálné mzdě (Kuchař, 2007).

Buchtová vysvětluje výklad poptávky pomocí teorie mezní produktivity. Růst celkového produktu doprovází pokles mezního produktu výrobního faktoru. Proto poptávka po práci je tedy určena mezním produktem práce. Když příjem z mezního produktu převyší náklady na její získání, bude zaměstnavatel ochoten práci najímat. (Buchtová, 2002).

Množství práce, které bude firma poptávat, je závislé na tom, kolik dodatečného produktu jí tato práce poskytne a zároveň na výši mzdové sazby. Brožová popisuje faktory, které mají za příčinu změnu polohy funkce poptávky (Brožová, 2012).

1. Změna poptávky po produktu
2. Změna mezní produktivity práce
3. Změna počtu zaměstnavatelů
4. Změna ceny ostatních vstupů

Obrázek č. 1: Posun poptávky po práci

Zdroj: Vlastní zpracování dle misas.cz, 2021

Obrázek č. 1 zobrazuje posun poptávky po práci na trhu práce. Na horizontální ose se značí množství práce (L) v jednotce času. Svislá osa ukazuje reálnou mzdu (W). Firma najímá

práci, při které se vyrovná příjem z mezního produktu práce s mezními náklady na práci. Při zvýšení nákladů nebo snížení příjmů dojde ke snížení tržní poptávky, při čemž se posouvá její funkce doleva a vzniká tak nedobrovolná nezaměstnanost.

3.1.2. Nabídka práce

Další součástí trhu práce je nabídka práce. Většina autorů se shoduje v její definici.

Dle Kuchaře základním pojmem nabídky práce je domácnost a její členy, kteří se v první řadě mohou rozhodnout, zda chtějí na trh práce vůbec vstoupit a pak jaké množství práce budou nabízet. To znamená, zda preferují vyšší peněžní příjmy za více odpracovaných hodin nebo více volného času (Kuchař, 2007).

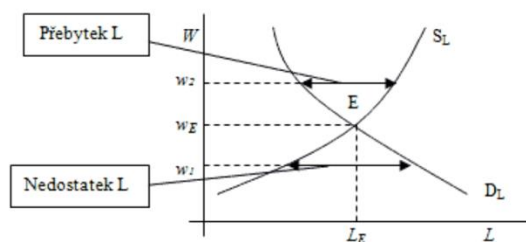
Samuelson definuje nabídku práce jako počet hodin, které lidé věnují výdělečné činnosti. Za tři hlavní faktory ovlivňující nabídku práce považuje počet odpracovaných hodin, imigraci a participaci pracovní síly. Participaci pracovních sil do značné míry odpovídá rostoucímu podílu žen zaměstnaných ve společnosti (Samuelson, 2007).

Podle Brožové vychází nabídka práce ze subjektivního rozhodování o alokaci času. Za čas strávený prací je odměněn důchodem používaným k nákupu ztátku, ale ztrácí volný čas. Cenou volného času je naopak ztráta čistá mzda. Při pohledu na tržní koncept nabídky práce je důležitá míra obtížnosti vstupu do profese, která ovlivňuje její pružnost. Pokud je pro vstup do profese zapotřebí dlouhodobé školení, přiláká nové uchazeče pouze vysoké zvýšení mezd (Brožová, 2012).

3.1.3. Rovnováha na trhu práce

Trh práce, na kterém se tržní poptávka po práci s její tržní nabídkou střetává, směřuje k rovnováze – stavu, kdy poptávané množství práce je rovno množství nabízené (Urban, 2011). V případě, kdy je mzdová sazba vyšší než rovnovážná, nastává na trhu přebytek práce, což znamená vznik nezaměstnanosti, pokud je mzdová sazba naopak nižší než rovnovážná, nastává nedostatek volné pracovní síly. Podle Holmana je nerovnováha na trhu práce přechodnou situací, která je eliminována pohybem reálné mzdy (Holman, 2011).

Obrázek č. 2: Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Vlastní zpracování dle miras.cz, 2021

3.1.4. Modely trhu práce

Keynesiánský model trhu práce předpokládá existenci nepružných nominálních mezd a nízkou cenovou elasticitu zboží a služeb. Proto je nízká flexibilita reálných mezd, které nemají schopnost vyvážit poptávku a nabídku na trhu práce, kvůli tomu vzniká trvalá nedobrovolná nezaměstnanost (Palíšková, 2014). Nedobrovolná nezaměstnanost znamená, že lidé chtějí a mají zájem pracovat, ale nemohou najít práci. O dobrovolnou nezaměstnanost se jedná v případě, když při dané mzdové sazbě lidé nemají zájem pracovat (Brčák a kol., 2018).

Podle Brčáka klasický model trhu práce předpokládá, že mzdy jsou dokonale flexibilní a v rámci interakcí na trhu dochází k vytváření rovnováhy (Brčák a kol., 2018). Z klasického modelu vyplývá, že společnosti maximalizují své zisky a jednotlivci maximalizují své výhody. Každý, kdo chce pracovat za danou reálnou mzdu, si najde práci (Palíšková, 2014). Ekonomika pak operuje na úrovni potenciálního produktu a nezaměstnanost je na úrovni přirozené míry (Brčák a kol., 2018).

3.2. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost patří mezi nejdůležitější otázky naší doby. Musíme odlišovat práce např. v domácnosti od práce, kterou zaměstnanec vykonává na základě smlouvy, protože takovým způsobem se vymezuje pojetí nezaměstnanosti (Mareš, 2002). Přestože občas se zdá, že je to dost subjektivní pojem, který je obtížné měřit. Dá se zde však najít obecná shoda. Koho můžeme nazývat nezaměstnaným? Je to člověk, který nemůže z nějakých důvodů vykonávat práci, ať už ze zdravotních nebo věkových. A takové jedince neboli pracovní sílu, nazýváme ekonomicky aktivním obyvatelstvem.

Mezinárodní organizace práce (ILO) je agenturou Organizace spojených národů (OSN), která se věnuje ochraně a zlepšení pracovních podmínek a životních standardů. ILO měří nezaměstnanost dle několika podmínek, které musí jedinec splňovat. Souběžně musí být splňovány tři podmínky: aktuální stav bez práce, aktivní hledání práce, připravenost k nástupu do práce (do 14 dnů). Při splnění všech podmínek je taková osoba považována za nezaměstnanou.

V tomto případě se aktivním hledáním práce rozumí nejen samotné hledání práce, ale také registrace na Úřadu práce. Osoba, nespĺňující alespoň jednu z uvedených podmínek, může být považována za ekonomicky neaktivní nebo může být zaměstnána, jako osoba, která vykonává samostatně výdělečnou činnost (OSVČ).

Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo tak můžeme zařadit např. osoby dlouhodobě nemocné, děti, důchodce, invalidy apod. Potřebujeme-li zjistit výši nezaměstnanosti, sledujeme míru nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je procentuální podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle neboli ekonomicky aktivním obyvatelstvu.

3.2.1. Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti je poměr počtu nezaměstnaných k počtu pracovních sil, vyjádřený v procentech. Skutečná míra nezaměstnanosti zahrnuje tři úrovně: frikční, strukturální a cyklické nezaměstnanosti. Plná zaměstnanost nastává, když v zemi není cyklická nezaměstnanost. Plná zaměstnanost není charakterizována úplnou absencí nezaměstnanosti, ale přítomností pouze frikční a strukturální nezaměstnanosti (Kloudová, 2009, s. 132). Míru nezaměstnanosti při plné zaměstnanosti nazýváme přirozenou mírou nezaměstnanosti.

Stát používá různé metody snižování míry nezaměstnanosti v závislosti na jejím typu. Pro všechny typy je společné vytváření služeb zaměstnanosti a vyplácení dávek. Nezaměstnanost nemá pouze jednu příčinu. Neprobíhá stále podle stejného scénáře. Případy nezaměstnaných osob se liší co do délky i dalších charakteristik.

Z tohoto pohledu lze nezaměstnanost dělit na několik druhů tak, jak bude uvedeno v následujícím přehledu.

3.2.2. Měření míry nezaměstnanosti

Existují také různé způsoby měření nezaměstnanosti. Do jisté míry rozdíly přetrvávají, dokud státní statistický úřad stále více přijímá definici nezaměstnanosti Mezinárodní organizace práce. Pro snadnější mezinárodní srovnávání, některé organizace, jako jsou OECD, Eurostat a Mezinárodních programů, srovnání pracovní síly, upravuje údaje o nezaměstnanosti, pro zajištění srovnatelnosti mezi zeměmi (Stará radnice, 2011).

Mnoho lidí se stará o počet nezaměstnaných, ale ekonomové se obecně zaměřují na míru nezaměstnanosti, která se zabývá normálním zvýšením počtu zaměstnaných lidí v důsledku nárůstu populace a pracovní síly v poměru k počtu obyvatel. Míra nezaměstnanosti je vyjádřena v procentech a vypočítá se takto:

$$\text{Míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{Nezaměstnaní pracovníci}}{\text{Celková pracovní síla}} \times 100 \quad (1)$$

Hlavní míra nezaměstnanosti, U3, umožňuje srovnání mezi zeměmi. Nezaměstnanost závisí na zemi a jindy. Například v roce 1990 a 2000 s, Spojené Státy nižší míru nezaměstnanosti než mnoho zemí v Evropské Unii, která ukázala významné vnitřní rozdíly, se zeměmi jako Spojené Království a Dánsko překonaly Itálie a Francie. Velké ekonomické události, jako je Velká hospodářská krize, však mohou vést k podobné míře nezaměstnanosti po celém světě (Kaufman, 1980).

V roce 2013 přijala Mezinárodní organizace práce usnesení o zavedení nových ukazatelů pro měření nezaměstnanosti.

LU1: Míra nezaměstnanosti: [nezaměstnanost lidí / pracovních sil] \times 100

LU2: Dočasná nezaměstnanost a míra nezaměstnanosti kombinovaného hodnocení: [(osoba dočasně nezaměstnaná + osoba nezaměstnaná) / pracovní síla] \times 100

LU3: Kombinovaná míra nezaměstnanosti a potenciální pracovní síla: [(nezaměstnaní + potenciální pracovní síla) / (rozšířená pracovní síla)] \times 100

LU4: Celková nedostatečná pracovní síla: $[(\text{dočasní nezaměstnaní} + \text{nezaměstnaní} + \text{potenciální pracovní síla}) / (\text{rozšířená pracovní síla})] \times 100$

3.2.3. Druhy nezaměstnanosti

Frikční nezaměstnanost je přirozený pohyb pracovních sil na trhu práce. Také sem patří i sezónní nezaměstnanost. Lidem přinuceným si sami hledat novou práci, absolventům nebo zaměstnancům, kteří ztratili zaměstnání, trvá určitou dobu, než vhodné pracovní místo naleznou. Tato skutečnost je většinou způsobena očekáváním lepší nabídky nebo možností výběru. Mohou ji vytvářet, jak absolventi škol, tak i lidé stěhující se do jiného kraje. Takový typ nezaměstnanosti je považován v ekonomice za krátkodobý a dokonce užitečný – a to z důvodu pozitivních projevů pružnosti na trhu práce (Mareš, 2002, s. 20).

Strukturální nezaměstnanost také můžeme nazvat sezónní nezaměstnaností. V důsledku strukturálních změn vzniká strukturální nezaměstnanost, kdy se některá odvětví zmenšují a jiná naopak expandují. (Samuelson, Nordhaus, 2007, s. 655) Zmenšující se odvětví propouští část zaměstnanců a ti si pak mohou nalézt práci v expandujících odvětvích. To však vyžaduje, aby se zorientovali na pracovním trhu a aby se rekvalifikovali (Mareš, 2002, s. 20).

Cyklická nezaměstnanost je takový typ nezaměstnanosti, jejíž příčinou jsou cyklické fluktuace ekonomiky. Představuje rozdíl mezi přirozenou mírou nezaměstnanosti (u^*) a skutečnou mírou nezaměstnanosti (u). Zjednodušeně řečeno, při recesi ekonomiky klesá produkce a firmy propouštějí zaměstnance (Mareš, 2002, s. 21).

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost. Dobrovolná nezaměstnanost je taková, kdy zaměstnanec neakceptuje současnou mzdovou politiku a hledá práci za vyšší mzdu, než je na trhu (Brožová, 2003). Ovšem lépe honorovaná práce drží lidi déle ve stavu nezaměstnanosti. Také známe skupinu osob, kteří raději vůbec nebudou pracovat, než aby pracovali za nabízenou mzdu. Tito lidé bývají nezřídka závislí na sociálních dávkách. Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost je znázorněna na obrázku č.1.

Další typy nezaměstnanosti Vedle výše uvedených druhů nezaměstnanosti dle příčin jejího vzniku je vhodné uvést také dva specifické druhy nezaměstnanosti, kterými je skrytá nezaměstnanost a nezaměstnanost nepravá.

Skrytá nezaměstnanost – forma nezaměstnanosti dle (Mareš, 2002), ve které osoby nehledají zaměstnání ani neregistrují se jako nezaměstnaní.

Nepřavá zaměstnanost – nezaměstnaná osoba odmítá práce a nehledá ji, ale místo toho maximálně využívá sociální dávky (Mareš, 2002, s. 22 a 23).

Pro měření nezaměstnanosti se používá ukazatel zvaný **míra nezaměstnanosti**, tj. poměr nezaměstnaných k celkovému ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, přičemž tato míra se vyjadřuje v procentech. Jednou z nejdůležitějších klasifikací obyvatelstva patří členění dle ekonomické aktivity obyvatelstva. A tak můžeme rozlišovat ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatele (Buchtová, 2002, s. 65).

Ekonomická aktivita charakterizuje status osoby, jestli má zaměstnání nebo ne. Do kategorie nezaměstnaných jsou zahrnuty osoby ve věku 15 let a starší, které byly v rozhodný okamžik sčítání bez práce, práci aktivně hledaly a byly připraveny k okamžitému nástupu do práce.

3.2.4. Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost má pozitivní i negativní důsledky. Nezaměstnanost zajišťuje tvorbu pracovní síly a je důležitým faktorem ve vývoji tržní ekonomiky, která neustále vytváří poptávku po pracovní síle. Díky nezaměstnanosti dochází k přerozdělení pracovníků nezbytných pro výrobu. Pokles nezaměstnanosti dává zaměstnanci významný efektivní signál, že jeho profese, speciální znalosti, pracovní dovednosti jsou zastaralé, úroveň kvalifikace neodpovídá dnešním požadavkům. A proto zaměstnavatelé stimulují zaměstnance ke zvyšování kvalifikace. Slovy Samuelsona a Nordhause (2007, s. 651) „*každé zvýšení nezaměstnanosti značí, že ekonomika vyhazuje oknem zboží a služby, které by nezaměstnaný člověk mohl vyrobit*“.

Sociální důsledky nezaměstnanosti spočívají ve ztrátě důvěry člověka v obecné zaměstnávání obyvatelstva a jeho přeměny v povinné zaměstnání (Krebs, 2007, s. 295 a 296). Nezaměstnanost snižuje rodinné příjmy, zvyšuje diferenciaci populace, potlačuje morální princip jejího chování, vede k degradaci člověka, zhoršuje sociálně-psychologické klima ve společnosti. Analýza statistických údajů ukazuje, že s nárůstem počtu nezaměstnaných klesá

počet sňatků a narození dětí. Nezaměstnanost může mít vážné následky a způsobit sociální protesty. Za kritickou hodnotu se považuje míra nezaměstnanosti vyšší než 10 % – 12 %.

Na nezaměstnanost nelze pohlížet pouze jednostranně. Zřejmé jsou její negativní důsledky pro socioekonomickou situaci v zemi. V závislosti na povaze nezaměstnanosti a důvodech jejího vzniku může mít negativní i pozitivní důsledky. Je třeba připustit, že pozitivní důsledky a stránky nezaměstnanosti jsou méně zřejmé, protože jsou vnímány lidmi jako extrémně negativní stav ekonomiky. Nezaměstnanost však může mít i pozitivní důsledky, ale pouze pokud je míra nezaměstnanosti mírná a nepřesahuje 2 % – 5 %. Na této úrovni se negativní aspekty nezaměstnanosti ještě nezačaly objevovat, tj. např. nezaměstnanost představuje rezervu volné pracovní síly, kterou lze použít v ekonomice. Nebo opačný příklad: v situaci plné zaměstnanosti nastává problém s nahrazováním nových pracovních míst a tempo ekonomického růstu se zpomaluje. Jakmile míra nezaměstnanosti překročí hranici 5 %, pak se za touto hranicí začnou projevovat negativní aspekty nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost je jednou z podmínek pro normální a plynulou funkci ekonomiky. Pro jednotlivce znamená nezaměstnanost ztrátu stálého příjmu, takže zabíjí iniciativu člověka a vytváří nejistotu. Ale ze strany podniků a firem může nezaměstnanost snížit cenu práce.

Z psychologického hlediska mírná nezaměstnanost zvyšuje pracovní disciplínu. Mírná míra nezaměstnanosti nutí zaměstnance docházet na své pracoviště včas, produktivně pracovat a poskytovat kvalitní výrobky nebo služby. To přispívá ke stabilizaci sociálně-politické situace v zemi. Mírná nezaměstnanost je také spojena s inflací. Čím vyšší je procento nezaměstnaných, tím nižší je míra inflace. Zároveň však vysoká míra nezaměstnanosti může vést k sociálně-politickým otřesům, sociálním kataklysmatům a politické nestabilitě společnosti.

Čím vyšší je míra nezaměstnanosti, tím více to přispívá ke kriminalizaci společnosti. Zvýšená míra nezaměstnanosti snižuje ekonomický potenciál společnosti, což vede k následujícím negativním důsledkům: klesající spotřebitelská poptávka; snížení úspor; zpomalení investičního procesu; pokles nabídky; pokles produkce; ztráta kvalifikace uvolněné pracovní síly; neustálý pokles produktivity práce. Pozitivní a negativní důsledky míry nezaměstnanosti jsou znázorněny v tabulce č.1.

Tabulka č. 1 : Pozitivní a negativní důsledky míry nezaměstnanosti

Pozitivní důsledky	Negativní důsledky
Nezaměstnanost přispívá k růstu podnikatelské aktivity v zemi	Nezaměstnanost vede ke snížení příjmů ve společnosti a ke snížení agregátní poptávky
Povzbuzování občanů ke zvyšování jejich kvalifikace a úrovně vzdělání	Kvalifikace pracovních sil, které jsou dlouhodobě nezaměstnané, klesá
Aktivita obyvatelstva roste, výroba se rozvíjí	Zhoršení kvality života nezaměstnaných a jejich rodin
Krátkodobý růst nezaměstnanosti může snížit inflaci	Klesá porodnost a průměrná délka života a zvyšuje se odjezd kvalifikovaného personálu do zahraničí
Roste hodnota pracovního místa	Nezaměstnanost vede ke zvýšení kriminality ve společnosti.
Nezaměstnaní tvoří rezervu pracovní síly v ekonomice, kterou lze využít v podmínkách ekonomického růstu	V podmínkách vysoké nezaměstnanosti rostou vládní výdaje na sociální zabezpečení pro nezaměstnané. V důsledku toho roste daňové zatížení pracujících občanů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Krebs, 2007

3.2.5. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti

Ekonomové studující problematiku aktivní a pasivní politiky podávají svůj vlastní popis těchto pojmů. Například, věnovat pozornost zprostředkování nabídky a poptávky na trhu práce v rámci pasivní politiky zaměstnanosti v nezaměstnanosti formou kompenzace ztráty příjmu v souladu s ekonomickými potřebami ekonomiky (Krebs, 2007). Cílem pasivní politiky zaměstnanosti je však kompenzovat zájmy nezaměstnaných během přechodného období a do určité míry ztrátu výdělku, jakož i možnost najít si zaměstnání odpovídající ekonomickým potřebám státní ekonomiky (Krebs, 2007).

Tabulka č. 2: Státní politika zaměstnanosti

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kaczor, 2013

Důležitou oblastí pasivní politiky zaměstnanosti je vyplácení dávek v nezaměstnanosti. Dávky by měly sloužit k tomu, aby poskytovaly nezaměstnaným náhradu odpovídající pracovnímu příjmu, ale také by je měly motivovat k hledání nového zaměstnání. Jsou vypláceny pouze za určité období a v určité výši, v závislosti na předchozích výdělcích. Pokud nezaměstnanost trvá déle než období podpory, nezaměstnaným se za určitých podmínek vyplácejí dávky sociální pomoci (Krebs, 2007).

Aktivní politika zaměstnanosti se začala rozvíjet později než pasivní přibližně po druhé světové válce, ale hlavně na konci 70. let kvůli ropné krizi (Krebs, 2007). Aktivní politika se zabývá vytvářením podmínek pro vytváření nových pracovních míst v konkrétním regionu. Státní politika zaměstnanosti je znázorněna v tabulce č. 2. Úřad práce také pomáhá nejen nezaměstnaným při hledání zaměstnání, ale také poskytuje podporu zaměstnavatelům. Díky tomu mohou vytvářet nová pracovní místa.

Úřad práce dále poskytuje pomoc nezaměstnaným, budoucím podnikatelům, kteří se rozhodnou zahájit vlastní podnikání, také pomáhá v otázce rekvalifikace, poskytuje poradenské služby nebo pomáhá účastnit se regionálních rozvojových programů. Podle Kotýnkové by mělo být zvýšení důchodů některých ekonomických subjektů dosaženo prostřednictvím aktivní rozpočtové politiky. To bude stimulovat poptávku a zvýší míru ekonomického růstu, což bude vést k vytváření nových pracovních míst, a tedy i ke snižování nezaměstnanosti (Kotýnková & Němec, 2003).

Nástroje, jimiž je realizována aktivní politika zaměstnanosti, jsou zejména:

- 1) rekvalifikace
- 2) investiční pobídky,
- 3) veřejně prospěšné práce,
- 4) společensky účelná pracovní místa,
- 5) překlenovací příspěvek,
- 6) příspěvek v době částečné nezaměstnanosti,
- 7) příspěvek na zapracování,
- 8) příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program

Aktivní politika si klade za cíl eliminovat nezaměstnanost zlepšením pracovních podmínek pro jejich cílové skupiny a tím dosáhnout nejvyšší možné zaměstnanosti. I při všech možných intervencích nemůže stát zaručit maximální zaměstnanost, protože na trh práce mají vliv také aspekty, které stát ovlivnit nemůže (Coleman, 2008). Mezi jeho nástroje patří tvorba

pracovních míst, různé rekvalifikační kurzy, programy pro čerstvé absolventy a samozřejmě veřejné služby zaměstnanosti, jako jsou úřady práce nebo jiné poradenské agentury.

Stát se snaží regulovat nabídku a poptávku po pracovní síle. Nabídka může být ovlivněna například již zmíněnými rekvalifikačními kurzy, změnami v mateřských a rodičovských dávkách, velikostí minimální mzdy nebo přitažlivostí zahraničních pracovníků na domácím trhu práce.

Rekvalifikační kurzy chápeme nejen jako rozšíření stávající kvalifikace, ale také jako zcela nové získání kvalifikace. Thomas a Madigan (1974) ve své studii potvrdili, že více kvalifikovaných pracovníků bylo na počátku nezaměstnanosti intelektuálně lepších než pracovníků s nízkou kvalifikací (Buchtová, 2002, s. 101). Rekvalifikaci mohou provádět pouze pracoviště s příslušnou akreditací. Naopak, ovlivňuje poptávku po práci změnou důchodového věku, pracovní doby nebo odpočtů zaměstnavatelům při najímání zaměstnance z konkrétní sociální skupiny. Klíčovým bodem je zaměstnání zahrnující proces hledání práce pro jedince, kteří mají zájem vstoupit na trh práce, a také hledání pracovníků pro společnosti hledající práci. Tento proces obvykle provádí Úřad práce, ale zastupují jej také tzv. agentury práce, které v tomto procesu poskytují poradenství. Stát se kromě toho snaží zlepšit a podpořit vysokoškolské vzdělávání, a tím zvyšovat kvalifikaci, avšak na úkor pracovních míst, u nichž se vyžaduje u zaměstnanců nízká kvalifikace. Výsledkem je méně zaměstnanců ze školicích oblastí, a tedy nedostatek zaměstnanců na souvisejících pozicích. Tyto méně kvalifikované práce pak vykonávají hlavně imigranti z jiných zemí, pro které jsou podmínky na českém trhu práce příznivější než v jejich domovské zemi (Coleman, 2008).

Na druhé straně cílem pasivní politiky je vytvořit příznivé podmínky pro dočasně nezaměstnané z důvodu snahy o snížení sociálního dopadu nezaměstnanosti na jednotlivce i společnost jako celek.

Hlavními nástroji pasivní politiky zaměstnanosti jsou různé dávky v nezaměstnanosti. Patří mezi ně finanční podpora, podpora pro začínající podniky nebo příležitosti předčasného odchodu do důchodu. Tato podpora je tedy poskytována pouze po omezenou dobu a v rozsahu, který je nejčastěji založen na předchozím zaměstnání. Nezaměstnaná osoba žádá o dávky v nezaměstnanosti u příslušného Úřadu práce. Po uplynutí doby nároku na podporu v nezaměstnanosti se nezaměstnaní stanou závislými na sociálních dávkách, které jsou mnohem nižší než dávky v nezaměstnanosti a závisí na počtu členů domácnosti, hmotném zabezpečení

a mnoha dalších faktorech. Nezaměstnaný má tedy možnost hledat si vhodné zaměstnání odpovídající jeho kvalifikaci nebo možnost rekvalifikace. Výše podpory se v jednotlivých členských státech EU liší. Výše vyplacené podpory (ve vztahu k předchozímu příjmu) a načasování výplaty se liší. Čím větší je rozdíl mezi minimální mzdou nebo sociálními dávkami a dávkami v nezaměstnanosti, tím více jsou lidé motivováni najít si práci. Pokud vláda zvýší tento rozdíl, vždy zvýší minimální mzdu, i když je to nákladnější než snižování dávek. Pokud by vláda snížila sociální dávky, utratila by méně na sociálním a zdravotním pojištění (Gola, 2004).

Vláda se snaží bojovat proti nezaměstnanosti zejména prostřednictvím aktivní politiky. Pokud bychom chtěli definovat hlavní cíl politiky zaměstnanosti ve vztahu k nezaměstnaným, bylo by to jednoznačně finanční zabezpečení a pomoc sociálním skupinám, které se z nějakého důvodu nemohou uplatnit na trhu práce.

Stát se proto snaží těmto rizikovým skupinám pomoci integrovat se na trhu práce. Mimo jiné by se měl stát pokusit o účast na tvorbě pracovních míst, prevenci nelegálního zaměstnávání, rekvalifikace dlouhodobě nezaměstnaných, boj proti diskriminaci při přijímání nových zaměstnanců a podporu nezaměstnaných při hledání nových míst prostřednictvím regulace sociálních dávek.

Hlavním nástrojem EU v politice zaměstnanosti je Evropský sociální fond (ESF), který spravují členské státy EU, Evropská komise a Evropský parlament. EU na tento fond vynakládá více než 10 miliard EUR ročně a přispívají také členské státy. Tímto způsobem pomáhá vytvářet nová pracovní místa, podporuje společnosti a jejich vlastní podniky, zlepšuje kvalitu vzdělávání, pomáhá získávat nové dovednosti, investuje do zlepšování veřejných služeb a kariérového poradenství a stejně důležité je také začlenit se do pracovního procesu. Pomáhá tedy přibližně 10 milionům lidí ročně najít nové zaměstnání (Evropská komise, 2019).

3.3. Domácí produkt a inflace

Makroekonomickými ukazateli se měří celkový ekonomický výkon země. Jedná se o samostatné veličiny, které se zaměřují na určité odvětví. Tyto veličiny lze průběžně sledovat a vyhodnocovat. Porovnáním můžeme určit celkové postavení národní ekonomiky (Pavelka, 2007, s.7). Mezi základní makroekonomické ukazatele patří hrubý domácí produkt,

nezaměstnanost, inflace a veřejný dluh. Cílem makroekonomických ukazatelů je zabezpečení ekonomické stability země.

Makroekonomické ukazatele lze nejlépe vysvětlit pomocí tabulek a grafů. Nejdříve si ale musíme objasnit, co vlastně jednotlivé makroekonomické ukazatele znamenají. Proto je další kapitola věnována jejich popisu (Pavelka, 2007, s.8).

Pro charakteristiku ekonomiky Itálie a Francie v praktické části mé bakalářské práce budou využity základní makroekonomické ukazatele. A proto zde budou uvedeny stručné teoretické podklady ohledně základních makroekonomických ukazatelů.

3.3.1. Inflace

Inflace - všeobecný růst cenové hladiny (Pavelka, 2010, s. 132) v čase, přičemž při jejím stanovení vychází z tzv. cenových indexů spotřebitelských cen, které „*poměřují úroveň cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb (cca 700) ve dvou srovnávaných obdobích, přičemž váha (resp. význam), která je jednotlivým cenovým reprezentantům ve spotřebním koši přisouzena, odpovídá podílu daného druhu spotřeby, který zastupují, na celkové spotřebě domácností*“ (Český statistický úřad, 2021). Inflace se měří takzvaným spotřebitelským košem – souborem výrobků, zboží a služeb, které průměrný člověk nebo rodina pravidelně nakupuje. Obsahuje asi 500 zboží a služeb, například jídlo, oblečení, veřejné služby, domácí spotřebiče apod.

Do spotřebního koše přitom patří (Český statistický úřad, 2021) :

- Potravinářské zboží – potraviny, nápoje, tabák;
- Nepotravinářské zboží – odívání, nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči apod.;
- Služby – opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácnosti, zdravotnictví, sociální péče, dopravy, volného času, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a služby finanční.

Je-li inflace nízká, ceny rostou velmi pomalu, ale stále rostou. Pokud se hovoří, že inflace klesá, znamená to, že spotřebitelský koš roste v ceně pomaleji než v předchozích letech. Proto inflaci můžeme rozdělit na:

Nízká inflace – až 6 % ročně. Tento druh inflace je pohodlný jak pro spotřebitele, tak i pro podnikatele. A zároveň umožňuje rozvoj ekonomiky. Na této úrovni se většina zemí snaží udržovat inflaci svého státu.

Střední inflace - 6 až 10 % ročně. Toto je nebezpečné, protože se může proměnit ve vysokou inflaci.

Vysoká inflace – od 10 do 100 % ročně. Vytváří nestabilitu na trhu, lidé a společnosti nemohou plánovat svou budoucnost.

Hyperinflace – ceny rostou o stovky a tisíce procent, ve závažných případech lidé odmítají peníze a přecházejí na barter. K hyperinflaci obvykle dochází během vážných krizí a válek.

Deflace je opakem inflace. To znamená, že ceny klesají. Deflace zastavuje vývoj ekonomiky. Spotřebitelé přestávají nakupovat výrobky v naději, že ještě zlevní. A společnosti kvůli tomu omezují výrobu.

Nejznámějším a nejpoužívanějším indexem je index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index), který sleduje změny cen vybraných výrobků a služeb ve spotřebitelském koši. Kontrola spotřebitelského koše se provádí v intervalech po 5 letech a tato revize trvá v některých zemích Evropské unie až 3 roky. Inflační index nebo tempo růstu cen se počítá pomocí nákladů na spotřebitelské ceny zboží ve sledovaném období děleno náklady na spotřebitelské ceny zboží ve sledovaném období. Index spotřebitelských cen je počítán jako:

$$CPI = \frac{\sum_{i=1}^n p_{t,i} * q_{0,i}}{\sum_{i=1}^n p_{0,i} * q_{0,i}} \quad (2)$$

$p_{t,i}$ = cena statku i v období t ,

$p_{0,i}$ = cena statku i v základním období 0

$q_{0,i}$ = množství statku i v základním období

Zdroj: Miras.cz, 2021

Pro výpočet inflace se používají 2 indikátory: Inflační index, míra inflace. Inflační index určuje množství, o které se cenová hladina mění. Pokud je indikátor více než jeden, ceny rostou, a pokud je index, který se rovná jednomu, obecná cenová hladina zůstává na stejné úrovni. Pokud

je index menší než jeden, pak obecná cenová hladina klesá. Míra inflace se počítá pomocí vzorce, ve kterém (t) označuje určité období (např. měsíc, rok):

$$\text{Míra inflace} = \frac{\text{cenová hladina}(t) - \text{cenová hladina}(t - 1)}{\text{cenová hladina}(t - 1)} \times 100[\%] \quad (3)$$

Zdroj: Miras.cz, 2021

Inflační index tedy ukazuje, kolikrát se cenová hladina mění, a míra inflace odráží hodnotu o kolik procent se mění obecná cenová hladina. Tyto vzorce jsou vzájemně propojeny. Pokud je index inflace více než jeden, pak ceny rostou a míra inflace má kladnou hodnotu. Pokud se ukáže, že inflační index je menší než jeden, pak je míra inflace záporná.

3.3.2. HDP

Hrubý domácí produkt, nejpoužívanější ekonomický agregát, je důležitým ekonomickým ukazatelem, podle kterého můžeme posoudit výkonnost dané ekonomiky. Říká také hodně o průměrné životní úrovni v zemi. Toto je celkový objem finálních statků a služeb vyjádřený v peněžních jednotkách, nově vyprodukované v dané zemi za určité období (obvykle jeden rok), bez ohledu na vlastnictví či původ kapitálu. To znamená, že výpočet zahrnuje zboží a služby vyrobené v daném území obou rezidentem (má své sídlo v dané zemi, ale může vykonávat svou činnost doma nebo v zahraničí) a podle non-resident (má své sídlo v zahraničí, může opět vykonávat svou činnost doma i v zahraničí).

Konečné zboží může být často méně statisticky zjistitelné z mnoha důvodů. Jedním z nich může být vyhýbání se daním, nebo určité činnosti, které jsou na hraně zákona nebo přímo poruší-např. prodej drog, prostituce, padělání peněz, hazardu atd. v posledních letech, nicméně, HDP zahrnuje i odhady těchto činností. Konečné zboží a služby jsou vyjádřeny v cenách zaplacených kupujícími, tj. tržních cenách, které zahrnují také nepřímé daně, jako je DPH nebo spotřební daň. (Pavelka, 2007) Výpočet hrubého domácího produktu nezahrnuje meziprodukty nebo zboží a služby, které byly vytvořeny v předchozích letech. Růst domácího produktu tedy znamená nejen zvýšení množství vyrobeného zboží, ale také zlepšení jejich kvality, protože tímto způsobem zvyšujeme jejich výhody pro spotřebitele. (Holman, 2008)

Kromě hrubého domácího produktu existuje také takzvaný čistý domácí produkt. Rozdíl mezi HDP a čistým domácím produktem představuje opotřebení (např.), který je na rozdíl od odhadu hrubé investice obtížně odhadnutelný, a tudíž méně přesný jako měřítko národní produkce. Výpočet tohoto opotřebení je však poměrně komplikovaný, protože výrobci neustále zlepšují své výrobky a služby. Význam čistého domácího produktu spočívá také v tom, že v případě měření spotřeby způsob, jsme se zahrnout do vzorce nejsou hrubé, ale čisté investice (hrubé investice minus odpisy). (Samuelson, 2013)

Domácí produkt se skládá z velkého množství různých zboží a služeb. Proto je nutné měřit jeho velikost v peněžních jednotkách. Ceny jsou však faktorem, který může zkreslit ukazatel HDP v důsledku inflace. V důsledku toho by měly být rozlišeny dvě kategorie hrubého domácího produktu podle způsobu jeho oceňování.

Nominální domácí produkt se vypočítá za běžné ceny (tj. převažující tržní ceny v době výpočtu hrubého domácího produktu). Nominální růst domácího produktu odráží růst produkce i cen.

HDP, který zachycuje pouze změnu fyzického objemu výroby, nikoli změny cenové hladiny, se nazývá reálný HDP. Pro jeho výpočet se používají konstantní ceny, tj. ceny očištěné o inflaci. Fixní ceny znamenají ceny období, které jsme stanovili jako počáteční (základní). Z velikosti skutečných produktů vytvořených v jednotlivých obdobích tedy můžeme vyvodit závěr o skutečném ekonomickém poklesu nebo růstu. Reálný produkt můžeme vypočítat ceněním jeho složek (produktů a služeb) za konstantní ceny nebo úpravou nominálního produktu pro inflaci. (Holman, 2004)

3.4. Vývoj nezaměstnanosti na evropském trhu práce

Od 90. let se nezaměstnanost objevila také jako sociální problém v členských státech Evropské unie. Její růst začal od 70. let. v posledních letech byly přidány demografické faktory, tj. počet lidí, kteří hledají práci, se zvýšil, ale současně se počet pracovních míst snížil. Výjimkou byla druhá polovina 80. let, v daném období tvorba pracovních míst byla rychlejší, ale od počátku 90. let nezaměstnanost začala opět stoupat a k tomu se ještě projevila nezaměstnanost s vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných (Kotýnková, Němec, 2003).

Podle Magdaleny Kotýnkové se vývoj nezaměstnanosti v Evropské unii rozdělil na konkrétní období. V letech 1960–1973 existovala vysoká míra ekonomického růstu (4,8 % ročně). Ale i při tomto růstu bylo vytváření pracovních míst velmi nízké (o 0,3 % ročně), takže nezaměstnanost byla poměrně stabilní. Průměrná úroveň míry nezaměstnanosti byla 2,6 % ročně.

V letech 1974–1985 se projevil pokles míry ekonomického růstu (ze 4,8 % na 2,5 % ročně) a také se snížila zaměstnanost v soukromém sektoru, přitom daný pokles byl vyrovnán růstem pracovních míst ve veřejném sektoru. Demografické faktory měly vliv na růst pracovních zdrojů (o 0,7 % ročně) a kvůli tomu došlo ke stálému růstu míry nezaměstnanosti.

V letech 1986–1990 se zvýšila míra ekonomického růstu (na 3,2 % ročně) a také se projevil růst počtu pracovních míst. Kvůli tomu zaměstnanost vzrostla o 1,3 % ročně a nezaměstnanost klesla. Od roku 1991 se míra ekonomického růstu zpomalila a kvůli recesi ekonomiky se projevil pokles počtu pracovních míst. Začalo překotné zvyšování nezaměstnanosti.

Během druhé poloviny 90. let se projevíly strukturální změny na trzích práce členských zemí, cílem bylo odstranit jejich nepružnost. Projevilo se snížení nezaměstnanosti a zaměstnanost se zvýšila, situace se zlepšila (Kotýnková, Němec, 2003).

Autorka dále rozlišuje tři typy nezaměstnanosti, které byly indikovány v Evropě koncem 20. století:

- cyklická nezaměstnanost,
- strukturální nezaměstnanost,
- technologická nezaměstnanost (Kotýnková, Němec, 2003).

3.5. Nástroje politiky zaměstnanosti

Účelem politiky zaměstnanosti je dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci.

Politika zaměstnanosti je soubor opatření, ve kterých jsou společně vytvořeny podmínky pro existenci dynamické rovnováhy na trhu práce a pro efektivitu využívání práce. Politika

zaměstnanosti se projeví ve třech úrovních: mikroekonomické, makroekonomické, regionální (Brčák a kol., 2018).

Existují dvě skupiny nástrojů politiky zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti snižuje nezaměstnanost, nebo podporuje zaměstnanost kvůli odmítnutí nevýhodných podmínek pro cílové skupiny obyvatelstva. Pasivní politika zaměstnanosti vytváří přijatelné sociální podmínky pro dočasně nezaměstnané, dělá to pro snížení sociálních a hospodářských dopadů nezaměstnanosti. Když stát bude využívat aktivní politiku, bude to efektivnější. Ale pasivní politika zaměstnání je nutná, i když odůvodněně kritizovaná, ale jestli podmínky požadování podpor vnezaměstnanosti jsou velmi ušlechtilé, může nezaměstnané přivést k demotivaci, místo aby si aktivně hledali novou práci (Brčák a kol., 2018).

Nástroje pro podporu zaměstnanosti mohou existovat jak pro zaměstnané, tak i pro nezaměstnané lidi. Například mezi nástroje, které jsou určeny pro nezaměstnané, patří zařazení do rekvalifikačních kurzů a úhrada nákladů na další vzdělávání. Také existuje podpora, která je spojena se zařazením nezaměstnaných na trh práce jako podoba úhrady nákladů, vyplývající v případě změny bydliště při stěhování za novým zaměstnáním. Jestli zaměstnaný souhlasí s méně placeným místem, dostane příplatky ke mzdě. Také existuje pomoc při založení podniků, která se projevuje ve vyplacení určité finanční částky v případě startu podnikatele a kompenzace úroků, které vznikají kvůli počátečním investicím. Veřejně prospěšné práce se využívají v případě boje s dlouhodobou nezaměstnaností (Brčák a kol., 2018).

Stát může ovlivňovat i poptávku po práci i nabídku práce. V případě ovlivňování poptávky po práci stát může měnit:

- věk odchodu do důchodu a podmínky setrvání v zaměstnání i po dosažení důchodového věku,
- odpočty zaměstnavatelům, kteří přijmou nového pracovníka z určité skupiny.
- maximální pracovní dobu, práci navíc,
- podmínky ochrany proti neopodstatněnému propouštění z práce,
- podmínky zaměstnávání přistěhovalců (Brčák a kol., 2018). Jestli stát chce ovlivnit nabídku práce, mění se:

- podmínky a vyšší placené mateřské a rodičovské dovolené,
- stimul k zaměstnávání zahraničních pracovníků na domácím trhu práce,
- rozsah povinné školné docházky,
- rekvalifikační kurzy,
- podporu regionální migrace,
- podporu pro začínající podnikatel,
- minimální mzdu (Brčák a kol., 2018).

4. Vlastní práce

Tato kapitola bakalářské práce uvádí do problematiky nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropské unie, kterými jsou Itálie a Francie. Nezaměstnanost v těchto dvou zemích je nejprve popsána z obecného pohledu, poté je uvedena nezaměstnanost vybraných sociálních skupin. Datovou základnu tvoří především data z Eurostatu a příslušných statistických úřadů vybraných států. Sledovaným obdobím je rok 2001 až 2021.

4.1. Obecná informace o vybraných státech

4.1.1. Itálie

Itálie neboli Italská republika je stát, který se rozkládá v jižní Evropě, na Apeninském poloostrově. Sousedí se čtyřmi státy: Francií, Švýcarskem, Rakouskem a Slovinskem. Patří do středomořských států a je na 7 místě v Evropské unie dle rozlohy. K Itálii také patří dva městské státy: Vatikán a Republika San Marino a středomořské ostrovy Sardinie, Sicílie, Elba, Litárské ostrovy, Tremitské ostrovy a další. Itálie má 8 100 obcí, 20 regionů a 103 provincií. Je zakládajícím členem EU, od roku 1955 je členem OSN, patří do NATO, a to od roku 1949. Je také členem OECD, UNESCO, WHO, ICAO, UNIDROIT, ZEU, OBSE, RE, WTO, MMF, WB atd. Země se počítá mezi sedm nejvyspělejších států světa G-7 (BusinessInfo.cz, 2022).

Itálie je typická středomořská země ležící ve střední části Jižní Evropy. Pozice Itálie na křižovatce obchodních cest mezi Západem a Východem vždy hrála v životě země velmi důležitou roli. Charakteristickým rysem ekonomické a politicko-geografické polohy Itálie je, že se na jejím území nachází nezávislé státy: Vatikán je centrem římskokatolické církve, sídlem papeže a Republika San Marino. Tyto státy jsou s Itálií spojeny úzkými ekonomickými vztahy.

Ve 20. století Itálie získala zvláštní postavení díky geografické výhodné poloze na obchodní cestě ze zemí Blízkého východu se svými bohatými ropnými poli do průmyslových oblastí Evropy. Díky rychlému rozvoji letecké dopravy, zejména po druhé světové válce, se země ocitla také na křižovatce nejdůležitějších světových leteckých tras spojujících země Evropy, Ameriky, Asie a Afriky.

Zeměpisná poloha Itálie je strategicky nesmírně důležitá. NATO považuje Itálii za páteř celého svého vojenského systému v Jižní Evropě. Na území státu se nachází několik desítek

vojenských základen a výcvikových ploch USA a NATO. Itálie je aktivním účastníkem tohoto vojenského bloku.

Je možné že se v letošním roce nezaměstnanost v Itálii přiblíží číslům z doby světové hospodářské krize a přesáhnout hranici 12 %. Typickým problémem v zemi je nerovnoměrné rozložení nezaměstnanosti mezi regiony. Pro Itálii je typický chudý, zemědělský jih a jeho méně rozvinuté regiony, a naproti tomu průmyslový a rozvinutý sever. Ve velkých městech a v oblastech s převládajícím průmyslovou produkcí je míra nezaměstnanosti poměrně nízká. Důvodem je vysoká nabídka pracovních příležitostí a rozvinuté podmínky pro podnikání a obchodu. V oblastech, kde dominuje zemědělství, zvláště na jihu země, kde je míra nezaměstnanosti nejvyšší. V regionech na severu země je míra nezaměstnanosti přibližně třikrát nižší než na jihu (Finance.cz, Bureš, 2019).

4.1.2. Francie

Francie je jedním z největších států na západě Evropy. Jeho území je 552 tisíc km². Území moderní Francie se formovalo na konci 15. století v důsledku sjednocení feudálních majetků pod záštitou francouzských králů a likvidace anglických majetků po stoleté válce v minulosti probíhající v letech 1337–1453, jakož i v důsledku uzavření různých smluv. Formování území státu se neomezovalo pouze na anexi nejbližších regionů. Oblasti severní a střední Ameriky, západní Afriky a jihovýchodní Asie se staly předmětem koloniálního dobytí. Období nejvyšší koloniální mocnosti Francie je začátek 20. století (BusinessInfo.cz, 2022).

Francie je buržoazní republika, která tvoří francouzskou komunitu zahrnující kromě metropole i koloniální území: se statutem „zámořských departementů“ - Guadeloupe, Guyana, Martinik, Réunion, ostrovy Saint Pierre a Miquelon; se statutem „zámořských území“ - Nová Kaledonie, Polynésie, ostrov Mayotte.

Populace Francie sestává z 66,48 milionu lidí. Pokud jde o počet obyvatel, řadí se na 4. místo v Evropě. Francie je vysoce urbanizovaná země: podíl městského obyvatelstva je až 80 % z celkového počtu obyvatel. Hustota obyvatelstva je 102 lidí na 1 km². Důležitým prostředkem k doplnění pracovních zdrojů v zemi je imigrace z bývalých kolonií země. Paříž, hlavní město Francie, je velká městská aglomerace s přibližně 10 miliony obyvatel. Pokud jde o průmyslovou výrobu, zaujímá Francie v kapitalistickém světě čtvrté místo za USA, Japonskem a SRN. Francie je členem Evropské unie, G7, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

a některých dalších hospodářských a politických unií kapitalistických zemí (BusinessInfo.cz, 2022).

4.2. Vybrané makroekonomické ukazatele související s nezaměstnaností

Cílem všech ekonomik světa je pozitivní hospodářský růst. V této části budou podrobněji rozebrány základní ekonomické ukazatele vybraných států, tj. Francie a Itálie. Pro přehlednost přitom budou využity údaje získané ze statistik EUROSTATu, italského statistického úřadu – ISTAT a francouzského statistického úřadu – INSEE a tyto údaje budou uspořádány do tabulek a grafů.

4.2.1. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti

Tato kapitola nejprve poskytne přehled běžně využívaných nástrojů francouzské aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti.

Politika zaměstnanosti se dělí na aktivní a pasivní. Hlavním úkolem aktivní politiky zaměstnanosti je zejména podpora vytváření nových pracovních míst a pracovních činností. V rámci aktivní politiky zaměstnanosti zabezpečovány informační, poradenské a zprostředkovatelské služby prostřednictvím sítě specializovaných institucí. (Durdisová, Sociální politika, s. 233)

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti se dělí do 8 skupin a to následovně (Dares Analyses, 2022):

Odborné vzdělávání

Ve Francii uchazeči o zaměstnání mají možnost získat další kvalifikaci, a tím výrazně zvýšit své šance na uplatnění na trhu práce. Jedním z běžně používaných opatření je odborná příprava (Stages de formation). Tato příprava se často financována regiony. (Les conditions d'attribution de l'ARE, 2022).

Během svého vzdělávání přitom uchazeč pobírá příspěvek na hledání zaměstnání a odbornou přípravu. (Kotíková, s. 31.)

Podpora tvorby nových pracovních míst

Nejčastěji používanými opatřeními pro vytváření nových pracovních míst v soukromém sektoru jsou podporované pracovní smlouvy. Především jsou určeny pro zaměstnávání osob, které jsou při hledání zaměstnání ve zvlášť nepříznivé situaci. Mají tak možnost zaměstnat se na základě konkrétních smluv, které jsou financovány státem. Nejčastěji jde o takzvanou dohodu o integraci jednotného trhu (CUI-CIE) (L'Action de Formation Conventionnée par Pôle emploi (AFC), 2014)

Chráněná pracovní místa

Další skupina nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti se skládá z chráněných pracovních míst, které jsou zaměřeny na to, aby se lidé s postižením mohli být začleněni na trh práce. (Kotíková, s. 30-31) Stát pak těmto přizpůsobeným podnikům poskytuje příspěvek na uchazeče o zaměstnání s paušální sazbou. Nicméně, tyto instituce také poskytují zdravotní, sociální a vzdělávací pomoc na podporu osobního a sociálního rozvoje klientů, a proto se snaží, pokud je to možné, k jejich integraci na trhu práce. (Tamtéž, s. 42.)

Přímá tvorba pracovních příležitostí

Kategorie nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, zaměřené na přímou tvorbu pracovních míst, obsahuje opatření, velmi podobně jako na opatření v kategorii podpory vytváření pracovních míst. Hlavním rozdílem je, že se jedná o odvětví netržního sektoru. (Insertion par l'activité économique, 2022)

Dalším nástrojem zaměřeným především na lidi vyloučené z trhu práce je takzvaná ekonomická integrace. To pomáhá lidem, kteří jsou ve značně znevýhodněné při hledání zaměstnání, ať už ze zdravotních nebo sociálních důvodů, nebo, například, v pokročilém věku, návrat do profesního života

Podpora při zakládání vlastního podnikání

Francie se také snaží pomoci těm uchazečům o zaměstnání, kteří se rozhodli začít podnikat. Za tímto účelem je navržen tak, pomoc při vytváření nebo získávání podnikání (Aide aux chomeurs createurs ou repreneurs d ' entreprise), skládající se zejména osvobození od příspěvků na sociální zabezpečení do jednoho roku po založení podniku a při získání

minimálních sociálních dávek v prvních měsících podnikání. (Aide aux chômeurs créateurs ou repreneurs d'entreprise (Accre). 2022)

Každoročně na nástroje politiky zaměstnanosti připadne značné množství veřejných financí a na jejich využití se vkládají velké naděje. Z toho vyplývá potřeba systematického sledování jejich fungování a vyhodnocování, zda skutečně dosahují stanovených cílů. Jak je však často uvedeno, ve Francii je hodnocení nástrojů politiky zaměstnanosti stále zaostalé a reálný efekt jednotlivých opatření není dostatečně kontrolován.

Legislativně je hodnocení veřejné politiky zakotveno v nařízení vlády č. 90-82 a upřesněno vyhláškou č. 90-1048 ze dne 18. 1998, který stanoví, že, Hodnocení veřejných politik ve smyslu tohoto nařízení má za cíl zhodnotit v mezirezortním rámci účinnost této politiky porovnáním jejích výsledků se stanovenými cíli a spoužitými prostředky.“ (Décret no 98-1048 du 18 novembre 1998 relatif à l'évaluation des politiques publiques)

Pasivní politikou zaměstnaností souvisejících se zajištěním bezpečnosti nezaměstnaných prostřednictvím výplaty dávek a podpor v nezaměstnanosti. Jejím hlavním cílem je kompenzovat výpadek příjmu po ztrátě zaměstnání. Toto je dosahováno prostřednictvím podpory v nezaměstnanosti a možnosti předčasného odchodu do důchodu. (Halásková, 2001, s. 9.)

Ve Francii příspěvek na návrat do práce (Allocation d'aide au retour à l'emploi) je vyplácen uchazečům o zaměstnání registrovaným na Úřadu práce, kteří přišli o práci na vlastní žádost. Jeho výplata závisí na provedení práce spadající pod program pojištění v nezaměstnanosti po dobu nejméně 4 měsíců v příslušném období. Vhodným obdobím pro posouzení nároku na dávky v nezaměstnanosti jsou v posledních 28 měsíců pro osoby mladší 50 let a posledních 36 měsíců pro osoby starší 50 let až do konce posledních pracovních vztahů. (Les conditions d'attribution de l'ARE. 2015)

Jednotlivci, kteří hledají zaměstnání, dobu trvání práva na dávky po návratu do práce skončila, následně mají nárok na zvláštní dávky (Allocation spécifique de solidarité) pokud splní několik podmínek. Aby byli přijati, musí aktivně hledat práci, pracovat nejméně pět let za posledních deset let a příjem jejich rodiny nesmí překročit stanovený limit.

Vědecká literatura zmiňuje důležitost politiky zaměstnanosti, zejména při zajištění možnosti seberealizace a získávání zdrojů živobytí prostřednictvím zaměstnání.

A. Václavíková a kolektiv uvádějí, že smyslem politiky zaměstnanosti je: „...dosažení vysoké míry zaměstnanosti populace a souběžně dosažení přiměřené kvality života obyvatelstva tak, aby byla vytvořena stabilní a soudržná společnost.“ (Václavíková, 2009, s. 73).

Aktivní politika zaměstnanosti je tedy chápána jako: „...veškerá opatření, která slouží k větší flexibilizaci pracovního trhu a v dlouhodobém horizontu k dosažení rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou na pracovním trhu. To vše s důrazem na prevenci osob před propadem do nezaměstnanosti (preventivní charakter) nebo s ohledem na aktivizaci a ochranu nezaměstnaných před (přetrvávající) dlouhodobou nezaměstnaností.“ (Horák, 2007, s. 67).

Legislativa Itálie upravující pracovněprávní vztahy je široká, přestože nemá národně zakotvený jednotný zákoník práce. A proto pracovní legislativa je široká, zásadní prohlášení se týkající pracovních vztahů obsahuje Ústava Itálie (články 35-47).

Tento dokument dává všem občanům právo na práci, na spravedlivou odměnu, určuje maximální počet hodin a zaručuje placenou dovolenou. (Matteis, Accardo, Mammone, 2020)

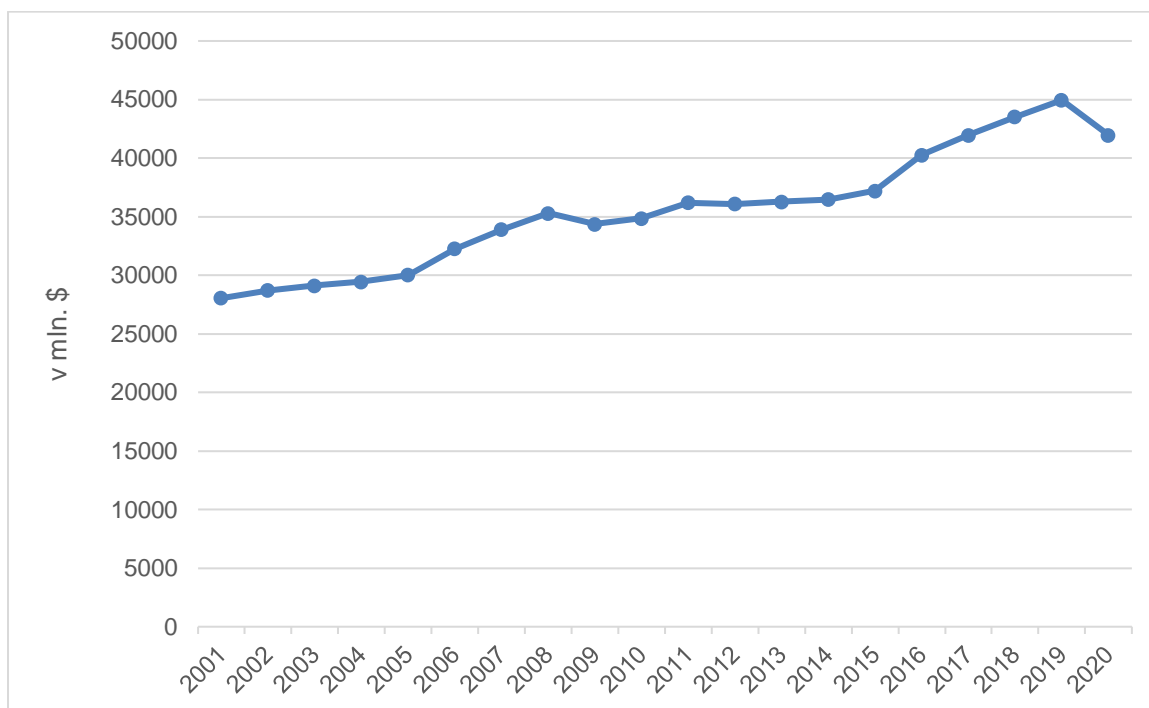
Podpora v nezaměstnanosti v Itálii určena pro pracovníky, kteří ztratili práci z důvodů, které jsou nezávislé na nich, ale neurčena pro zaměstnance, kteří se rozhodnou ukončit pracovní poměr z vlastní vůle, nebo na základě společné dohody mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Prohlášení na podporu v nezaměstnanosti, musí být podána během 68 dnů od ztráty zaměstnání jedním z následujících způsobů: prostřednictvím webové stránky úřadu práce INPS, přes integrované kontaktní centrum INPS-INAIL nebo přes patronátní orgány. Výše dávky se vypočítává ze stanoveného zákonem základu průměrné měsíční mzdy a rozdílu mezi měsíčním platem žadatele. (Euroit, 2022). Doba výplaty dávek nesmí přesáhnout 2 roky.

4.2.2. HDP v Itálie a Francie

Hrubý domácí produkt patří spolu s nezaměstnaností a inflací k nejdůležitějším makroekonomickým ukazatelům. Hrubý domácí měří úspěšnost hospodářské politiky státu. Díky hrubému domácímu produktu můžeme porovnávat, jaký je ekonomický rozvoj zemí. Nyní si představíme, jaký byl hrubý domácí produkt v letech 2001 až 2021 v Itálie.

S ohledem na růst HDP u tohoto ukazatele poskytuje Světová banka údaje pro Itálii od roku 2001 do roku 2021. Průměr Itálie v tomto období činil 1574,9 miliard amerických dolarů na minimálně 1362,25 miliard amerických dolarů v roce 2001 a maximálně 2236,6 miliard amerických dolarů v roce 2007. Srovnání růstu HDP se uskutečňovalo v průběhu posledních 20 let. Nejvyšší růst byl zaznamenán v roce 2009 a nejvyšší pokles v roce 2015. (Eurostat, 2022)

Graf č.1: HDP v Itálii v letech 2001–2021

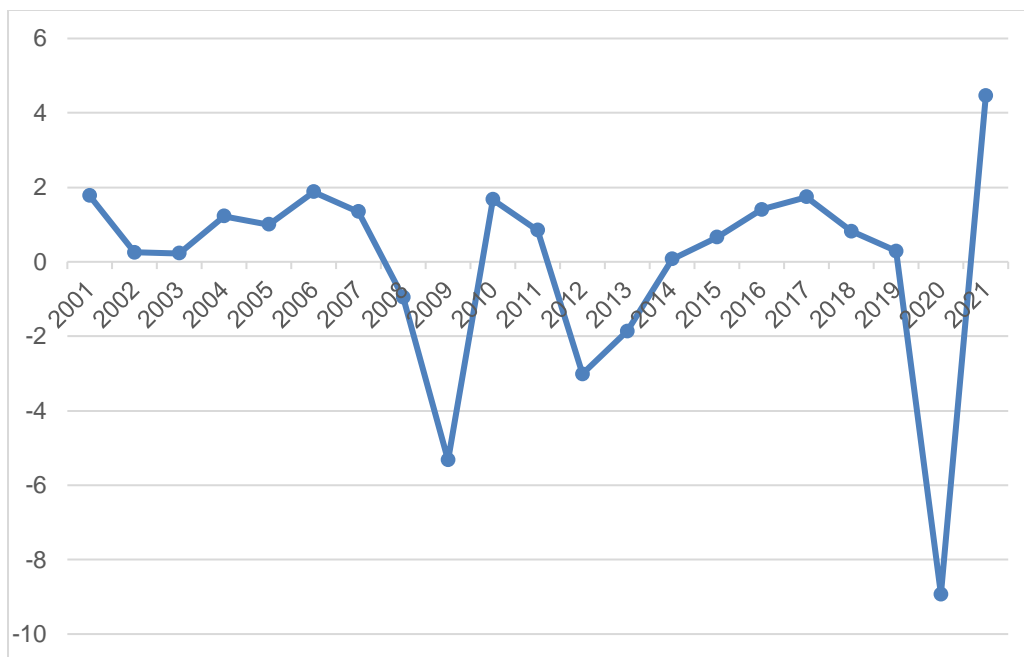
Zdroj: Vlastní zpracování dle ISTAT, 2021

Od roku 2001 se růst HDP zpomaluje. Tentokrát kvůli slabé konkurenceschopnosti Francie vůči ostatním evropským zemím. Další pokles růstu ekonomiky přichází po ekonomické krizi z roku 2008. Nejvíce se tempo růstu propadlo rok poté, a to až do záporných hodnot (-5,28 %).

Co se týče aktuálního růstu HDP, ten stále ještě nedosáhl úrovně z předkrizového období. V roce 2017 rostlo HDP 1,67 % tempem. Nyní se pohybuje kolem pouhých 0,34 % a kvůli epidemii se zajisté bude i nadále snižovat.

Reálný HDP Itálie se v roce 2021 zvýší meziročně o 5,5 % až 6,3 % (oproti propadu v roce 2020 o 8,9 %). (Graf č. 2) Ekonomické aktivity odpovídající úrovni před epidemií COVID-19 Itálie pravděpodobně dosáhne v první polovině roku 2022. (E15.cz)

Graf č. 2: Růst HDP v Itálie v letech 2001–2021

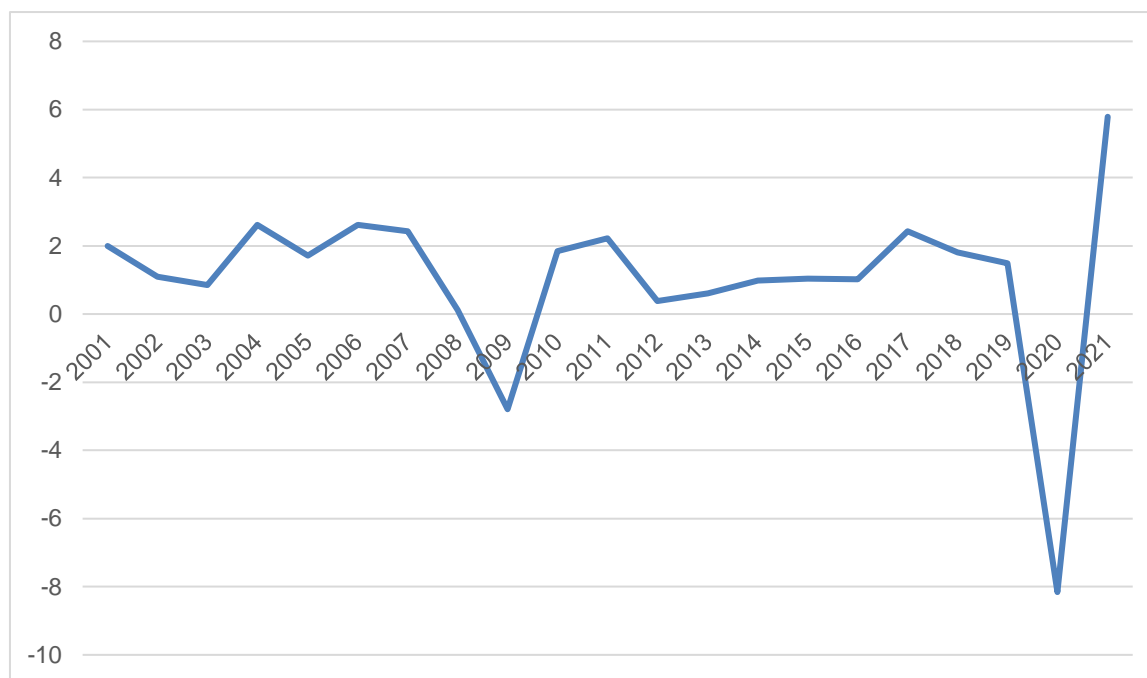

Zdroj: Vlastní zpracování dle ISTAT, 2021

Další vybraný stát je Francie, která je zařazena mezi přední světové ekonomiky. Podle hodnot hrubého domácího produktu jí ve světovém žebříčku náleží osmé místo, v evropském druhé. V roce 2009 hrubý domácí produkt dosahoval \$2,649,390,000,000, což oproti roku 2008, kdy se HDP pohyboval kolem \$2,854,230,000,000, znamená pokles o 2,6 %. Hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele vykazoval \$41,051. Tento negativní propad byl způsoben hospodářskou krizí, která v roce 2008 zasáhla stejně jako jiné státy i tuto zemi. Vláda se snažila dopady této krize utlumit, a to podporou investic a inovací. 77,6 % z hrubého domácího produktu tvoří zadluženost země. Celková zadluženost Francie činila v roce 2009 \$1,969,785,000,000 (Světová banka, 2021).

Podle velikosti HDP je Francie aktuálně na šestém místě na světě (po USA, Číně, Japonsku, Německu a Velké Británii). V této kapitole prozkoumáme objem HDP a vzájemný růst HDP.

Graf č. 3: HDP Francie 2001–2021 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE, 2021

Na grafu č. 3 můžeme pozorovat vývoj objemu HDP Francie ve zvoleném období v milionech dolarů. Pozorujeme rostoucí trend s mírnou odchylkou po období krize roku 2008, přičemž největší propad nastává ve druhém čtvrtletí roku 2009. Přestože hodnota HDP má rostoucí charakter, míra růstu HDP (míra ekonomického růstu) jeví naopak klesající charakter, jak můžeme vidět na grafu č. 3. V několika obdobích, například v roce 2009 - 2,87 % je dokonce míra růstu záporná a tím dochází k ekonomickému poklesu.

Na grafu č. 4 můžeme sledovat změnu hodnot HDP ve vybraných zemích, tj. Itálii a Francii. Vývoj HDP lze posuzovat jako stabilní od počátku sledovaného období do konce roku 2005. V tomto období sice byly zaznamenány pozitivní i negativní výkyvy, ale nenesly s sebou vážnější ekonomické dopady. Rok 2007 se stal zlomovým ve vývoji HDP. Hodnota míry HDP neustále klesala (INSEE, 2022).

Ve sledovaných obdobích od roku 2001 do roku 2021 je zaznamenán procentuální vývoj italského a francouzského HDP. Během těchto 20 let došlo k poklesu HDP na obou stranách. Neuvěřitelný pokles je zaznamenán v italské a francouzské ekonomice – a to v roce 2008–2009 - ve Francii -2,87 % a v Itálii - 5,28 %. Příčinu propadu těchto ukazatelů nacházíme v s příchodem měnové krize, která zapříčinila rozpad měnového systému. Důsledkem této krize

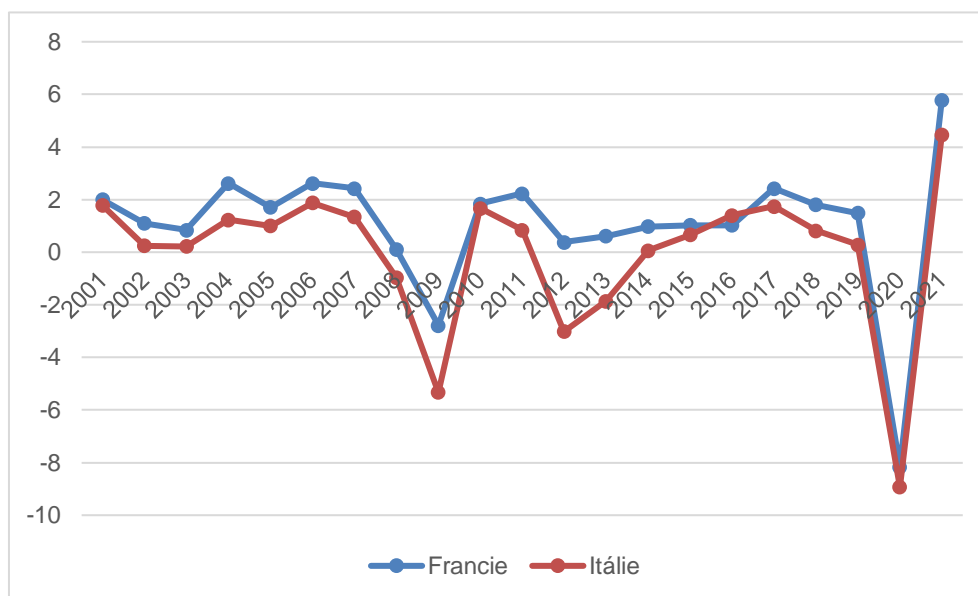
došlo nejenom k výraznému poklesu HDP, ale i stále narůstající inflaci, nezaměstnanosti a snižování exportu a importu.

Od roku 2006 do roku 2009 byl zaznamenán druhý nejprudší pokles vývoje HDP v Itálii a ve Francii o cca o 6 %. Itálie a Francie dokázaly situaci v roce 2009 pozitivně ovládnout. Od zmiňovaného roku 2009 do roku 2010 došlo k nárůstu ekonomiky o cca 8 % (Eurostat, 2021).

Všimněme si ale zpomalujícího vývoje HDP ve Francii od roku 2011 až po 2020. Avšak HDP Itálie ve stejném období klesla až o -2,98 % v roce 2013, ale s růstem v následujícím roce 2014 o -1,84 %. Ke zpomalení růstu HDP ve Francii a propadu v Itálii došlo pod vlivem rozpočtových úspor, zvolnění růstu v Asii a silného eura. Na zpomalení růstu ekonomiky se podepsala i vysoká cena ropy, která způsobila pokles HDP v Itálii.

Od roku 2006 do roku 2010 je zaznamenán pokles a negativní výkyvy v Itálii i ve Francii. Ve vývoji HDP v Itálii je zaznamenána klesající křivka v roce 2009, kde hlavní příčinou byla světová krize a v roce 2012. K nárůstu došlo mezi lety 2012 až 2017.

Graf č. 4: HDP Francie a Itálie 2001–2021

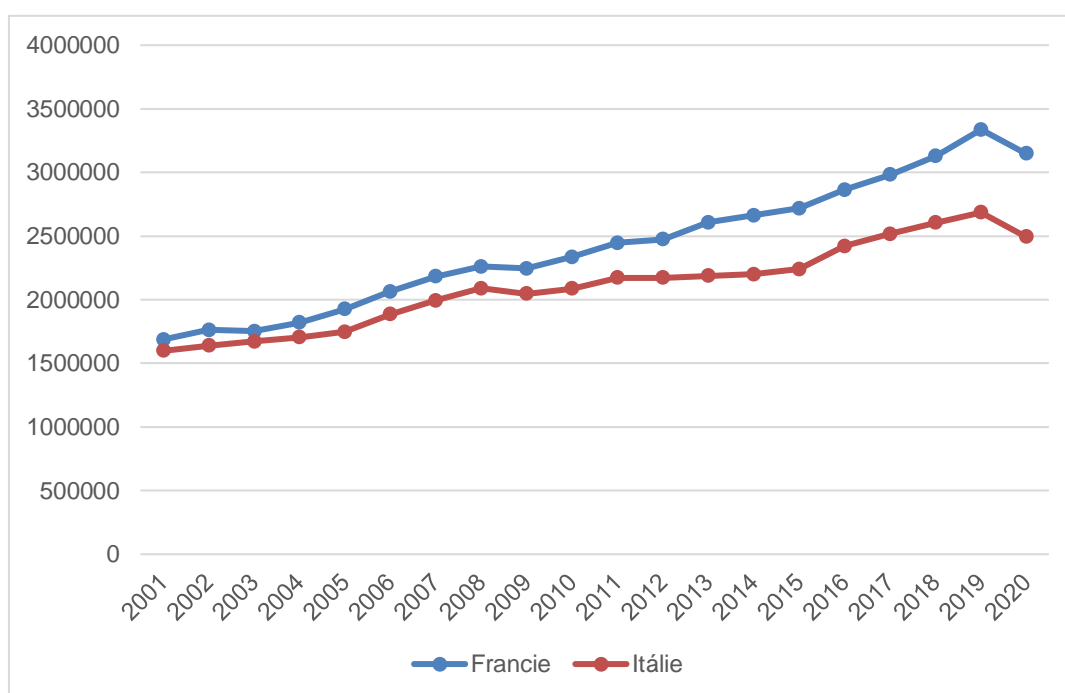
Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE a ISTAT (2021)

HDP nepočítá se stínovou (šedou) ekonomikou. Tedy ekonomikou, která nepodléhá zdanění. Neexistují žádné údaje o výrobě a prodeji. Proto není zahrnuta v ukazateli HDP.

V období 2001-2021 ekonomiky Itálie a Francie byly postiženy – světovou hospodářskou krizí, měnovou krizí a od roku 2020 pandemií. Situace je také zhoršená zejména rostoucím státním dluhem a politickými krizemi.

Ve Francii ve zvoleném období tempo růstu HDP bylo vyšší než v Itálii, kde v období od 2007-2010 a 2012-2013 bylo záporné. Faktory, které bránily oživení ekonomiky Itálie jsou velké rozdíly mezi severem a jihem, nekvalifikovaná pracovní síla a menší sociální podpora nezaměstnaných, než ve Francii (Světová banka, 2021).

Graf č. 5: HDP Francie a Itálie v mln. \$ za období 2001–2021

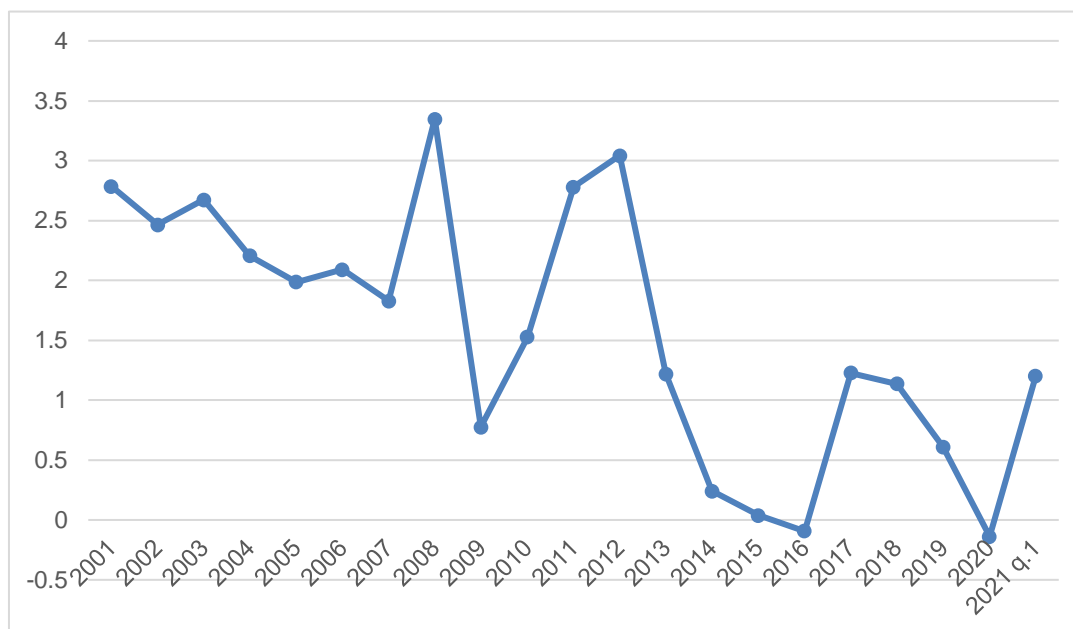
Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE a ISTAT (2021)

4.2.3. Inlace v Itálie a Francie

Dalším zkoumaným makroekonomickým ukazatelem je inflace. Itálie se nacházela v recesi v letech 2001, 2002, 2008, 2009, 2012, 2013 a 2014. Od roku 2003 a 2006 se začal projevovat její pomalý pokles, a v roce 2015 byl opět nastartován mírný ekonomický růst země, který se pohybuje okolo 1 %. Na Grafu č. 6 je znázorněna míra inflace v Itálii v letech 2001-2021.

V roce 2009 dosahovala roční míra inflace 0,1 %, v roce 2008 byla přibližně kolem 3,2 %. Nezaměstnanost v roce 2009 vykazovala 9,1 %. Oproti roku 2008 se toto procento nezaměstnaných zvýšilo. V roce 2008 byla míra nezaměstnanosti 7,4 %. Můžeme říci, že tento propad byl zaznamenán převážně z důvodu zrušení velkého počtu pracovních míst.

Graf č. 6: Míra inflace v Itálii v letech 2001–2021 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ISTAT (2021)

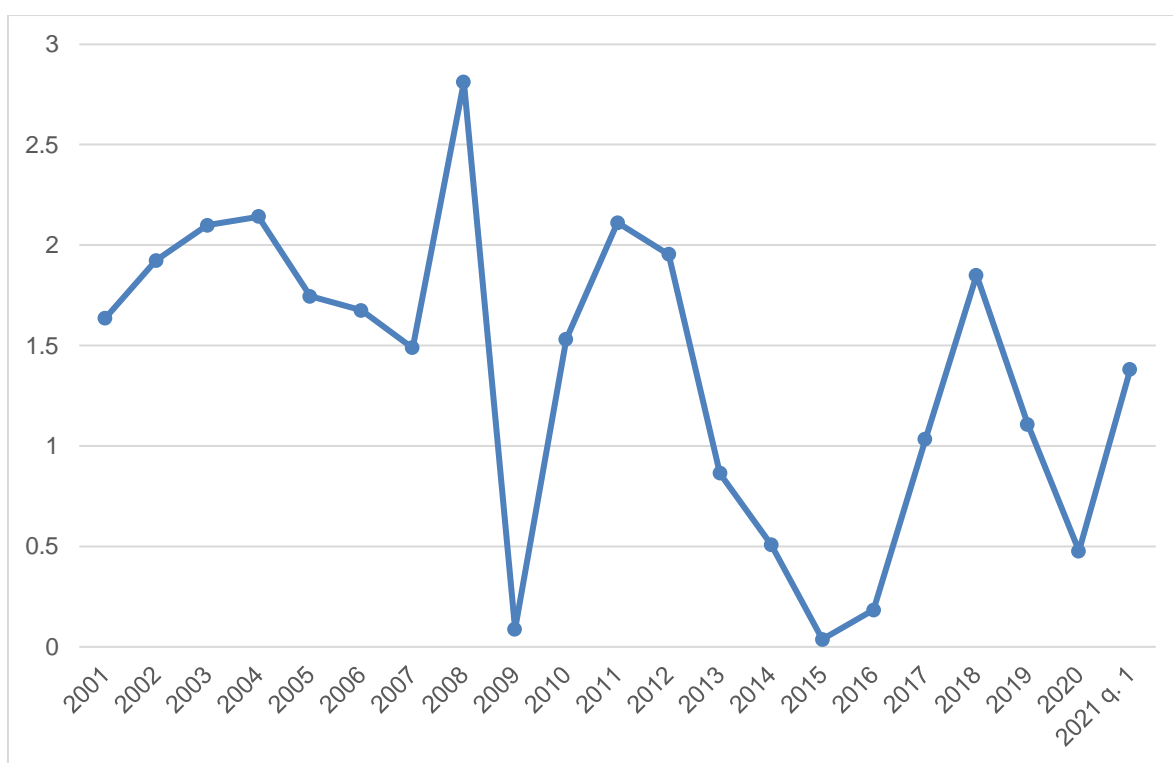
Míra inflace se dlouhodobě pohybuje na velmi nízkých hodnotách (v rozmezí 1–2 %). Kromě toho v roce 2016 došlo v Itálii i k mírné deflaci (–0,1 %) (Graf č.6). V zemi žije zhruba 61 mil. obyvatel a v roce 2017 HDP na obyvatele činilo 31 619 USD. Nezaměstnanost v souladu s oživením ekonomického růstu v posledních letech pozvolna klesá, byť stále přesahuje hranici 10 %. Běžný účet platební bilance země je od roku 2013 v přebytku.

Každý měsíc zveřejňuje Eurostat údaje o inflaci ve všech členských státech Evropské unie. Detailně se zabývá jednotlivými sektory, ale zejména se soustředí na státy EU 28 (Eurostat, 2021).

Na grafu č. 7 můžeme sledovat procentní změna indexu spotřebitelských cen, 2000–2019. U tohoto ukazatele poskytuje Francouzský statistický úřad údaje od roku 2001 do roku 2021. Průměr ve Francii během tohoto období činil 4,1 procenta, s minimem 0 procent v roce 2015 a maximem 2.8 procenta v roce 2008.

V roce 2020 se očekává zvýšení inflace na +0,1 %. Z fondu obnovy EU Itálie získá největší část ze všech členů EU, a to ve výši 191,6 miliardy EUR. Hlavním pilířem bude národní plán obnovy a odolnosti (PNRR). Itálie na jeho realizaci přidá dalších 30 miliard EUR z vlastních zdrojů. Celkem bude v příštích šesti letech k dispozici přibližně 222 miliard eur. Plán bude rozdělen do šesti strategických oblastí: digitalizace, inovace, konkurenceschopnost a kultura, zelená revoluce a ekologický přechod, infrastruktura pro udržitelnou mobilitu, vzdělávání a výzkum, sociální inkluze, zdraví, poslouží k nápravě ekonomických škod způsobených pandemií a k řešení strukturálních potíží země (Eurostat, 2021).

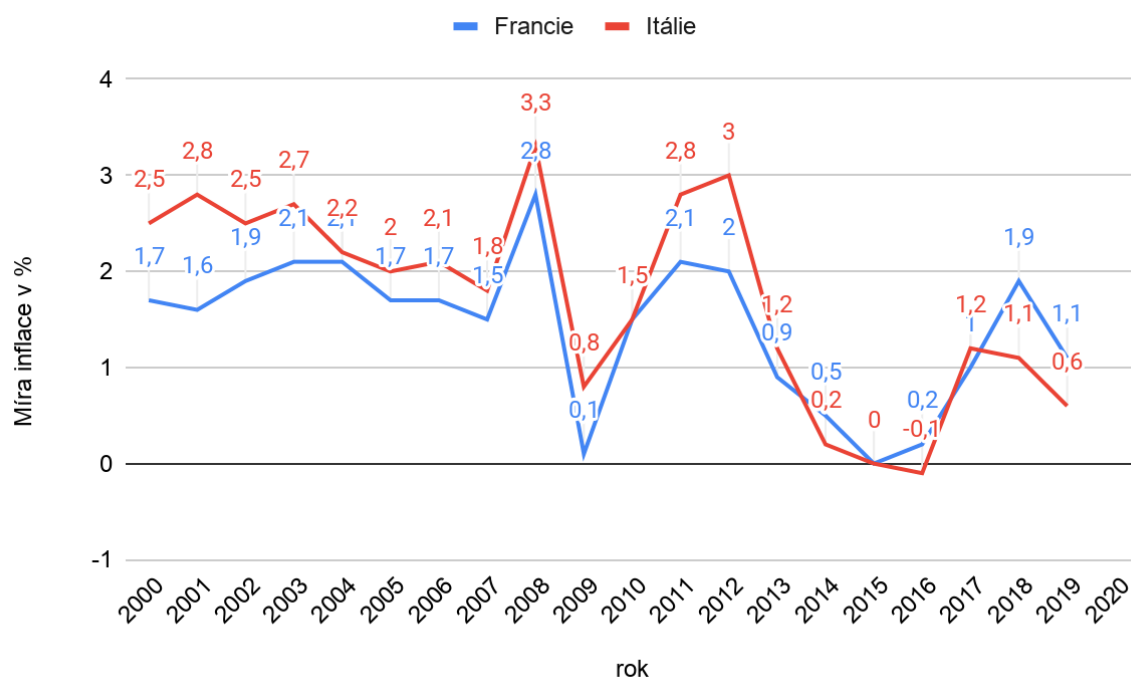
Graf č. 7: Míra inflace ve Francii v letech 2001–2021 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE, 2021

Na obrázku č. 3 můžeme sledovat změnu hodnoty inflace ve vybraných zemích, tj. v Itálii a Francii. Jak již bylo řečeno výše v textu, hospodářské krize jsou úzce spojené s růstem inflace. Na francouzce a italské křivce pozorujeme abnormální výkyvy.

Obrázek č. 3: Míra inflace ve Francii v letech 2000 - 2020 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE (2021)

Míra inflace ve Francii se v posledních čtyřech letech pohybovala kolem 1 %, ale nyní mírně roste. Nezaměstnanost se dlouhodobě pohybuje kolem 9 % (INSEE, 2021).

Italskou a francouzskou inflaci lze označit za stabilní. Ve sledovaném období, od roku 2000 do roku 2020, docházelo střídavě k mírné inflaci i deflaci, což není škodlivé pro ekonomiku. V tomto období docházelo k nárůstům a poklesům do 3,3 %. Vyšší míra inflace byla zaznamenána až v letech 2008 a 2012 a to v průměru o 3 %. V roce 2009 došlo k propadu míry inflace na hranici 0,1 % ve Francii a 0,8 % v Itálii. Do roku 2007 se míra inflace vyvíjela stabilně. Až v roce 2008 míra inflace stoupla ve Francii na hranici 3,3 % a v Itálii 2,8 %. V průběhu následujícího roku tato křivka klesla ve Francii na hranici 0,1 % a v Itálii 0,8 %. A v roce 2013 neuvěřitelně stoupla ve Francii o 2 % a v Itálii o 3 % (Světová banka, 2021).

Míra inflace v Eurozóně podle Eurostatu v září dosáhla 3,4 procenta, což je nejvyšší hodnota za deset let. Inflace opět výrazně překročila dlouhodobý cíl Evropské centrální banky (Světová banka, 2021).

Eurozóna se od roku 2010 potýkala s vysokou cenou ropy, surovin a energií, což ohrozilo růst a cenovou stabilitu. Porovnáme-li obě křivky současně, tak vidíme, že inflace se po celých 20 let projevovala vyšší v Itálii. Také se dá říct, že obě křivky míry inflace se vyvíjely rovnoměrně v průběhu zkoumaného období. Došlo-li k nárůstu či poklesu na francouzské straně, tak se pohyb míry inflace projevil i v Itálii (Světová banka, 2021).

4.2.4. Míra nezaměstnanosti v Itálie a Francie

Ke změnám na italském trhu práce došlo ještě v roce 1993, kdy byla uzavřena dohoda mezi státem a odbory o každoroční revizi pracovních smluv a zvýšení mezd s přihlédnutím k inflaci. Vysoká míra nezaměstnanosti v Itálii je dlouholetým problémem.

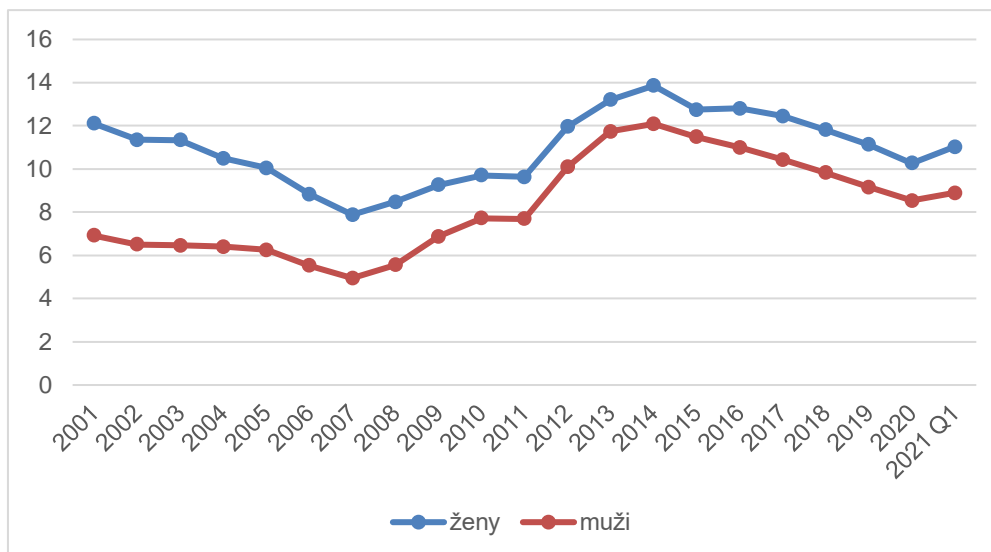
Na podzim 2008 propukla finanční krize, která měla za následek snížení ceny ropy, propad na akciových trzích. Finančním nesnázím se nevyhnuly ani velké světové banky. Finanční a ekonomická krize se na trhu práce začala projevovat poklesem zaměstnanosti a zároveň došlo k poklesu počtu volných pracovních míst. Podniky byly nuceny propouštět nebo zkrachovaly. A od té doby začala míra nezaměstnanosti v Itálii začala stoupat.

Vliv krize byl viditelný i v prvních měsících roku 2010. V roce 2011 se míru nezaměstnanosti podařilo pozastavit, ale dále pokračoval nárůst. V roce 2014 míra nezaměstnanosti dosáhla svého absolutního maxima ve zkoumaném období – 12,7 %. Od roku 2016 začala míra nezaměstnanosti mírně klesat a v roce 2016 se hodnota pohybovala na úrovni 11,7 %. V roce 2019 dosáhla míra nezaměstnanosti nižšího čísla, než před hospodářskou krizí 2008 roku, ale poté od roku 2020, také kvůli epidemii, míra nezaměstnanosti v Itálii začala znovu stoupat (Piton, Rycx, 2020).

Nezaměstnanosti žen v Itálii dlouhou dobu výrazně převyšovala míru nezaměstnanosti mužů. Doposud máme velký rozdíl mezi mírou nezaměstnaností mužů a žen v Itálii. Nejvyšší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období u žen byla v roce 2014 – 13,8 %. Nejvyšší míra nezaměstnanosti mužů byla v roce 2014 – 11,9 %. Z Grafu lze vypožorovat, že míra nezaměstnanosti žen v Itálii ve zkoumaném období znovu stoupá. Hlavní příčinou, proč je

nezaměstnanost žen větší, je mateřství a následná péče o děti. Zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu kvůli menší zatíženosti starostmi o domácnost a děti (Eurostat, 2022).

Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti v Itálii v letech podle pohlaví 2001–2021 (v %)

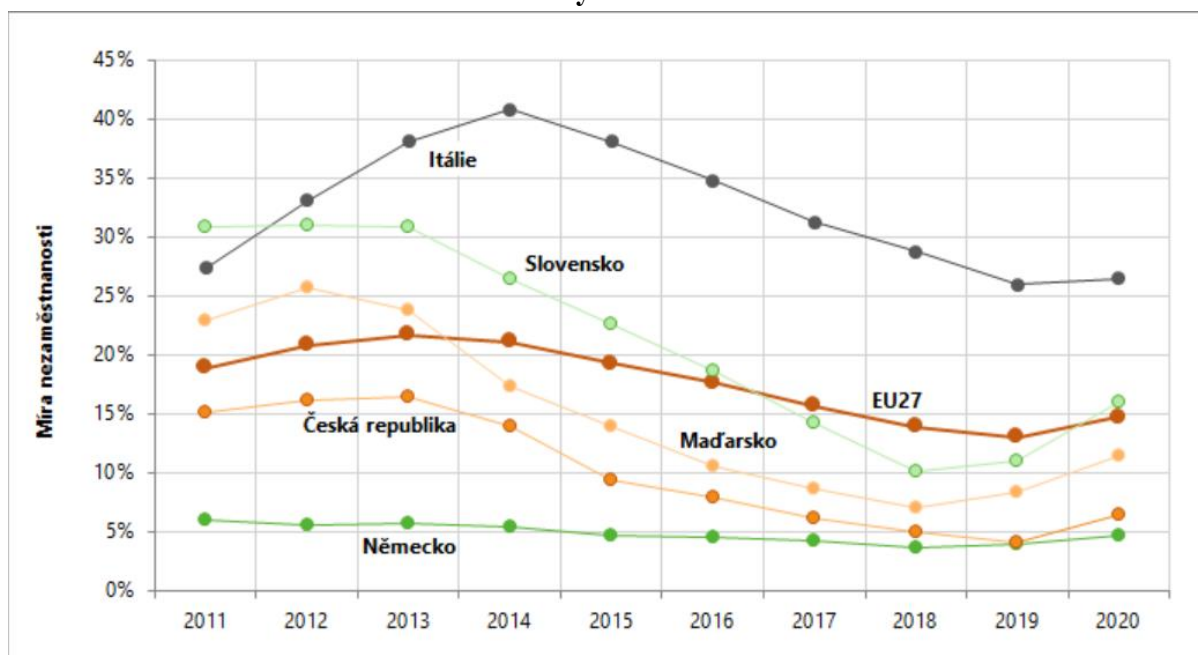

Zdroj: Vlastní zpracování dle ISTAT, 2021

U žen v roce 2009 došlo k růstu o 0,2 p.b., u mužů dokonce až o 1,22 p.b. Od roku 2014 však nezaměstnanost mužů již rapidně klesala. U žen začala klesat ve stejnou dobu. Nejmenší rozdíl nezaměstnanosti mezi muži a ženami byl v letech 2013 a 2014. Mimo jiné ukazatele nezaměstnanosti žen byli výraznější, než u mužů. Do roku 2019 míra nezaměstnanosti klesala, ale od roku 2020 kvůli pandemii nadále expanduje (European commission, 2022).

Pracovní problémy mají ženy a občané mladší 35 let. Občané starší 50 let si ale mohou snadno najít práci. Z tohoto důvodu je nejvyšší míra nezaměstnanosti v Itálii u žen a mladých lidí. Míra nezaměstnanosti k roku 2019 činila 9,8 %.

Graf č. 9: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých (15–24letých) v letech 2011–2020 v EU a v některých zemích EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTAT, 2021

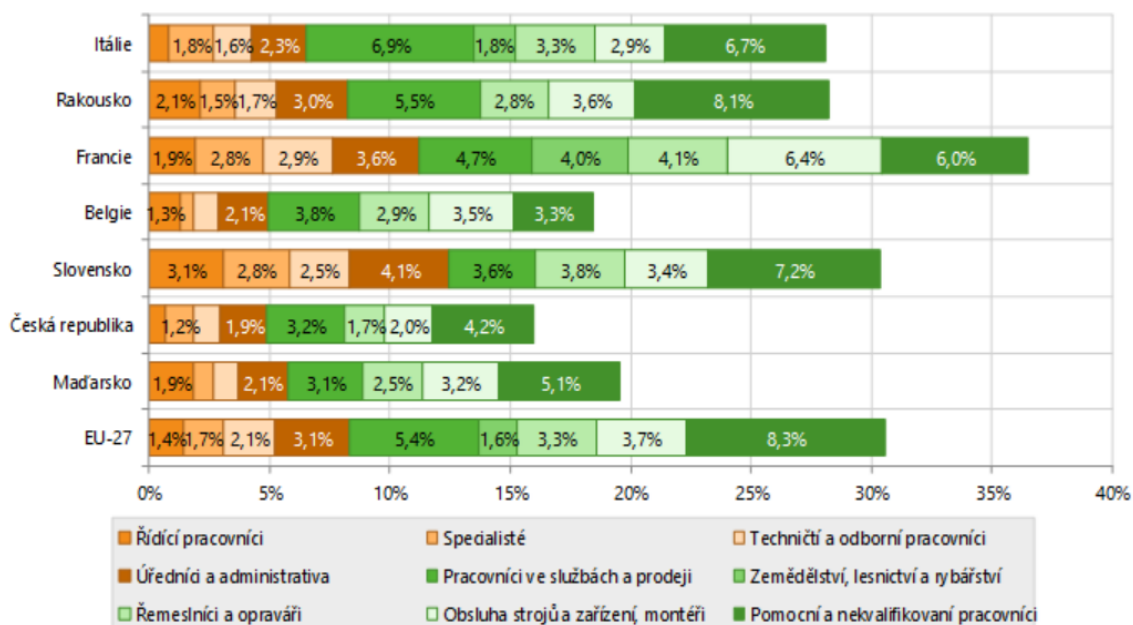
Italský trh práce je ovlivněn migrací ze zemí Evropské unie a ze sousedních zemí. Každoročně do Itálie přijíždí občané z Polska, Bulharska, Rumunska, Estonska, Litvy a Lotyšska, Ukrajiny, Uzbekistánu, Srbska, Maroka atd. Počet legálně pobývajících pracovních migrantů je přibližně 10 % z celkové italské populace. Hlavním problémem italského trhu práce je ekonomická propast mezi Severem a Jihem. Zemědělství je rozvíjeno v jižních oblastech, kde je úroveň mezd dvakrát nižší než u severních ukazatelů. Asi 70% populace země je zaměstnáno v sektoru služeb, zatímco 27% populace v produktivním věku pracuje v průmyslovém sektoru (Eurostat, 2021).

Od roku 2014 země provádí reformy trhu práce. Nejprve byla prodloužena doba platnosti pracovních smluv na dobu určitou a byl zaveden limit počtu krátkodobých smluv. Nesmí překročit 20 % všech pracovních smluv. Byly provedeny změny v zákoně o OSVČ, zejména byly změněny podmínky pro zajištění sociální ochrany (Evropská komise, 2020, s. 9).

Italský trh práce je regulován hlavně vládou. I přes řadu pozitivních změn od devadesátých let nyní čelí řadě problémů. Problémy nastaly jak v důsledku práce na dohodu, tak v důsledku růstu daní z podnikání.

Problém nelegální migrace má na trh práce významný dopad. Tato pracovní síla zpravidla není vysoce kvalifikovaná, a proto pracuje hlavně ve stínové ekonomice. Hlavním problémem, který se stát snaží vyřešit, je zajištění pracovních míst pro mladé lidi do 35 let s ohledem na pohlaví.

Graf č. 10: Podíly nezaměstnaných v některých zemích EU a EU podle posledního zaměstnání v roce 2020

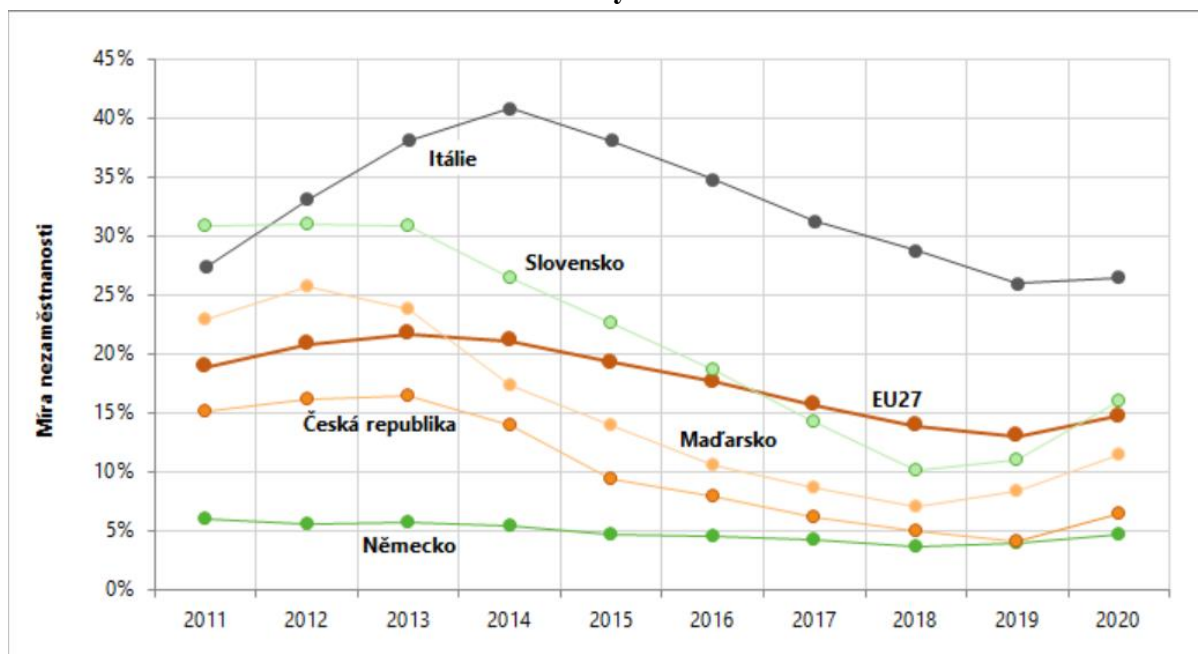
Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTAT, 2021

V této části bude podrobněji rozebrána **nezaměstnanost ve Francii**, a to z několika pohledů – z pohledu globálního a dále z hlediska pohlaví. Pro přehlednost budou údaje získané ze statistik INSEE a EUROSTATu uspořádány do grafů.

Míra nezaměstnanosti v současnosti jedním z největších hospodářských problémů Francie. Poprvé se s ní ve Francii výrazněji setkáváme v 70. letech po prvním ropném šoku a následné slumpflaci. Stejně jako v mnoha evropských zemích je větší část pracovní síly ve Francii v současnosti zaměstnána v sektoru služeb (přibližně 80 %). Ze zbývajících 18 % je zaměstnáno v průmyslu a 2 % v zemědělství. Celková nezaměstnanost se ve Francii pohybuje mezi 9 % a 11 %. Vyšší daně, které musí společnosti platit, vedly ke strukturální nezaměstnanosti, zpomalení růstu produktivity a zvýšení minimální mzdy.

Francie má velkorysý systém sociálního zabezpečení, který je podporován vysokými daněmi. Kromě toho existují svátky a omezení minimální mzdy. V mnoha podnicích, zejména v komunitních a bývalých komunitních organizacích, existuje kontradiktorní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, což může dělat potíže při změnách, zejména když se počet zaměstnanců zmenšuje (Dares, 2003).

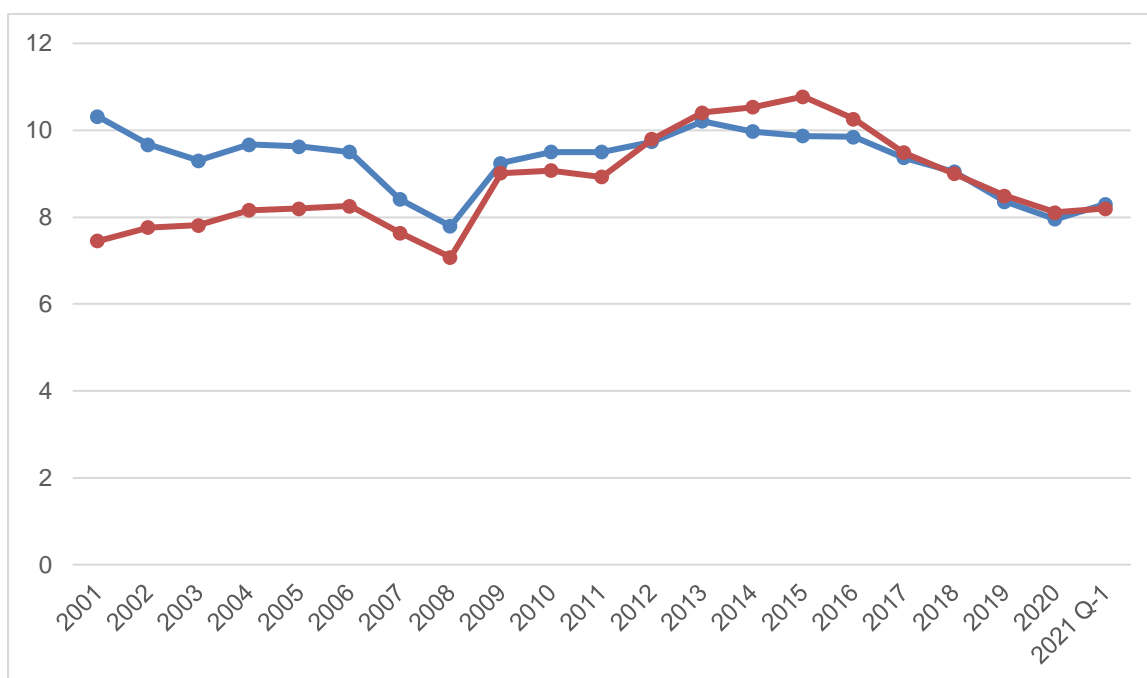
Graf č. 11: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých (15–24letých) v letech 2011–2020 v EU a v některých zemích EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTAT, 2021

V 2001 míra nezaměstnanosti poklesla z 11,5 % na 7,7 %. K nárůstu nezaměstnanosti od roku 2002 přispěl slabý hospodářský růst. V roce 2002 se stal boj s nezaměstnaností pro francouzskou vládu prioritou. Snahou bylo obnovit trvalý ekonomický růst zaměstnanosti reformami v daňové a sociální oblasti. Roky 2001, 2002 a 2003 byly poznamenány poklesem v důsledku dramatického poklesu americké ekonomiky, poklesu na akciových trzích a rostoucích cen ropy. Napětí na trhu práce se zhoršovalo i tím, že převážná část nezaměstnanosti ve Francii není cyklická, nýbrž strukturální. V letech 2003 až 2007 se míra nezaměstnanosti pohybovala v průměru kolem 8 %. V roce 2008 se jí podařilo snížit na 7,4 %, i přestože se již vývoj HDP dostal do záporných hodnot. Toto pozitivní snížení bylo způsobeno četnými reformami trhu práce v letech 2007 a 2008, a to zejména v oblasti vyplácení podpor, kdy došlo ke zprůšnění podmínek a zkrácení podpůrní doby (EUROSTAT, 2021).

**Graf č. 12: Míra nezaměstnanosti ve Francii
v letech 2001-2021 podle pohlaví (v %)**

Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE, 2021

Ekonomická recese naplno dopadla na trh práce až od roku 2009, kdy Francie musela bojovat s vysokou mírou nezaměstnanosti, ale to pokračuje i až do dnešní doby.

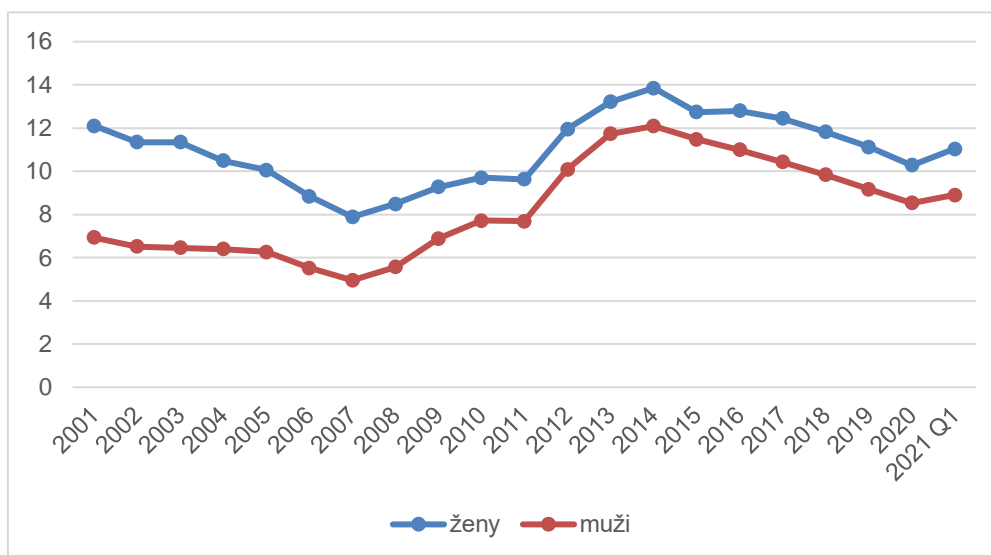
S nezaměstnaností se potýkají všechny země světa. Na rostoucí nezaměstnanosti se podepsaly světové krize a rostoucí inflace. V průběhu posledních 20 let došlo ke zvýšení nezaměstnanosti v důsledku pomaleji se zvyšujícího počtu obyvatelstva. Tato situace byla řešena zaměstnáváním pracovních síl ze zahraničí. Ale ani díky zaměstnávání zahraničních pracovníků se nepodařilo nezaměstnanost snižovat. Poruchy trhu byly nalezeny zejména mezi mládeží a také dlouhodobě nezaměstnanými lidmi.

4.2.5. Nezaměstnanost žen Itálie a Francie

Postavení žen na trhu práce Itálie je horší než u mužů. Existuje zde časový průběh zaměstnanosti dle věku žen, který má stálý charakter, protože ženy po narození dítěte opouštějí pracovní sféru většinou pouze na dva až tři roky. Převahu nezaměstnaných mají tedy dlouhodobě ženy nad muži. Ženy převažují ve všech sledovaných kategoriích a ve všech

věkových kategoriích kromě té nejmladší skupiny. V rámci Evropské unie byla ve 14 členských státech míra nezaměstnanosti vyšší u žen. O tom, jaký tento rozdíl byl, vypovídá následující graf (Dutheillet de Lamothe, 2021).

Graf č. 13: Míra nezaměstnanosti v Itálii v letech podle pohlaví 2001–2021 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ISTAT, 2021

Z dlouhodobého pohledu je však patrné, že se rozdíl v nezaměstnanosti mužů a žen přibližuje. Ještě v roce 2007 činila převaha žen nad muži v nezaměstnanosti necelých 3 %. V roce 2013 byl tento rozdíl jen 2 %.

Když se podíváme na rozdíly v nezaměstnanosti mezi oběma pohlavími v jednotlivých věkových skupinách, zjistíme zajímavou věc. Tím je fakt, že největší rozdíly jsou mezi pohlavími ve věkové skupině 25–39 let. Problémem je tedy přerušení kariéry v důsledku rodičovství či péče o dítě v souladu s rodinným a pracovním životem. Dále existuje nedostatečná kapacita a dostupnost (regionální a finanční) zařízení péče o dítě či o osobu blízkou, poté jsou nedostatečně využívány alternativní formy organizace práce. Sociokulturní prostředí dostatečně nepodporuje souběh role ženy matky a role ženy zaměstnankyně, a to včetně předsudků zaměstnavatelů. Poté je to genderová nevyváženost oborové struktury zaměstnanosti. To znamená, že největší problémy mají ženy v „plodném věku“. Zde je důležitým aspektem sladění pracovního a rodinného života práce na částečný úvazek a jiné flexibilní formy práce (Dutheillet de Lamothe, 2021).

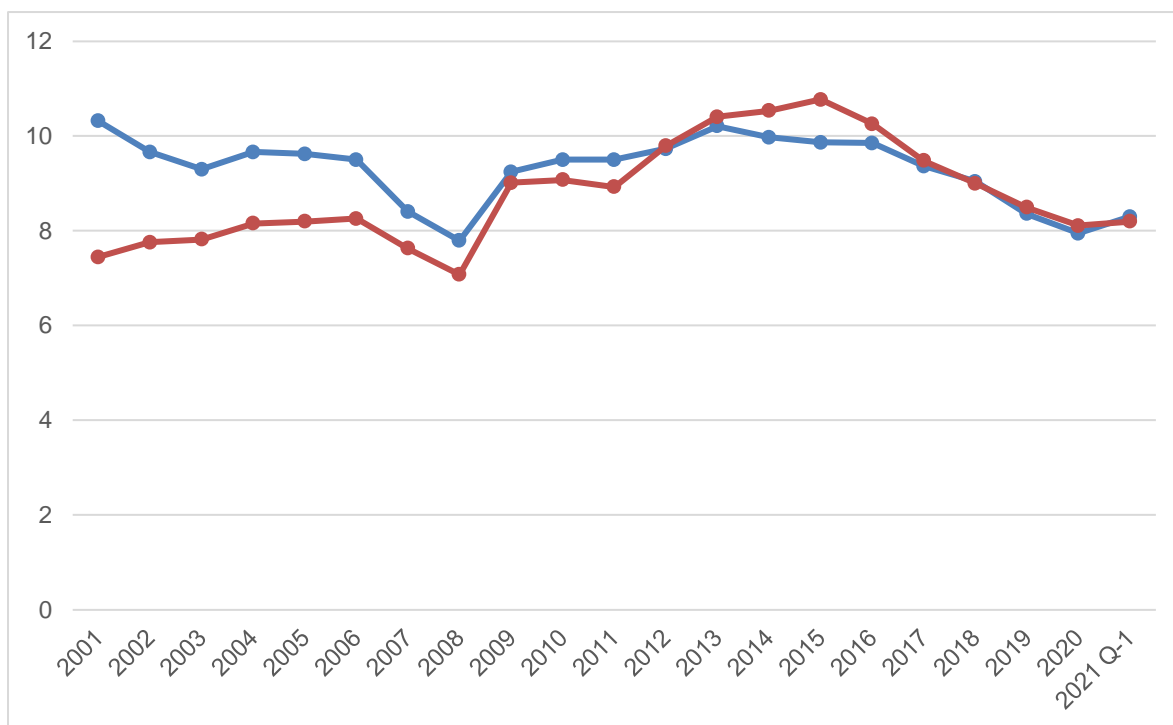
Mimo to se vláda v rámci svých cílů v oblasti nezaměstnanosti snaží realizovat opatření, která podporují boj s diskriminací žen na trhu práce. Dále vláda podporuje rozvoj zařízení péče o dítě, zvyšuje kapacity a dostupnost těchto zařízení. V této oblasti byla zřízena i nová zařízení, jako jsou např. soukromé školky a dětské skupiny. Vláda se také zaměřuje na rekvalifikační kurzy pro rodiče na rodičovské dovolené. Vláda dále podporuje zahájení podnikatelských aktivit žen, poradenské aktivity a odstraňuje genderové stereotypy. Na druhou stranu však činí kroky, které výrazně odporují těmto aktivitám (Dutheillet de Lamothe, 2021).

I přestože podíl nezaměstnaných žen klesá, zaměstnavatelé je na trhu práce stále diskriminují.

Postavení žen ve Francii se promítly historické i ideologické důvody. Segregace trhu práce podle pohlaví platí pro Francii v plné míře, i když má určitá specifika, stejně jako nezaměstnanost a neaktivita žen. Svůj podíl na tom mají právě vedené veřejné politiky, které často demotivují od práce. Také výdělková nerovnost trvá a tendence jejího vývoje jsou nejednoznačné, ačkoliv úsilí vynakládané na změnu stavu je ohromující (Dutheillet de Lamothe, 2021).

Také ve Francii můžeme sledovat fenomén rozdělení trhu práce podle pohlaví, a to v oblasti vzdělání, typů a sektorů povolání, ale také výdělku. Postavením ženy ve společnosti obecně se zabývají mnohé studie Institut national de la statistique et des études économique (INSEE), francouzské obdoby ČSÚ, a Observatoire des inégalités.

Graf č. 14: Míra nezaměstnanosti ve Francii v letech 2001-2021 podle pohlaví (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle INSEE, 2021

Z grafu je patrné, že docházelo jak k poklesu nezaměstnaných žen, tak i mužů. Nezaměstnanost mužů poklesla z 8,5 % na 6,72 %. Nezaměstnanost žen klesla ze 12,2 % na 7,44 %. Je tedy patrné, že na rozdíl od Itálie je zde nižší míra nezaměstnanosti žen, a to v celém období

I ve Francii je trh práce žen ovlivněn také řadou skutečností. Ženy se starají o děti, je nedostatek školek, je problematický nástup do práce po mateřské dovolené. Také jsou četné profese, které nejsou vhodné pro práci žen. Jedná se o práci ve výrobě (strojírenství, průmysl), některé profese vyžadují pro jeho vykonávání např. řidičské oprávnění různých skupin atd. Na druhou stranu klesá porodnost, což může být jedním z důvodů poklesu nezaměstnanosti žen. Chybí lidé a uzavírají se některé školy atd. Jedním z hlavních důvodů, proč je nezaměstnanost žen ve Francii nižší než nezaměstnanost mužů, je ten, že ženy nejsou do oficiální míry nezaměstnanosti zařazeny především kvůli zvláštním předpisům v případě péče o příbuzné, o děti atd. (Dutheillet de Lamothe, 2021).

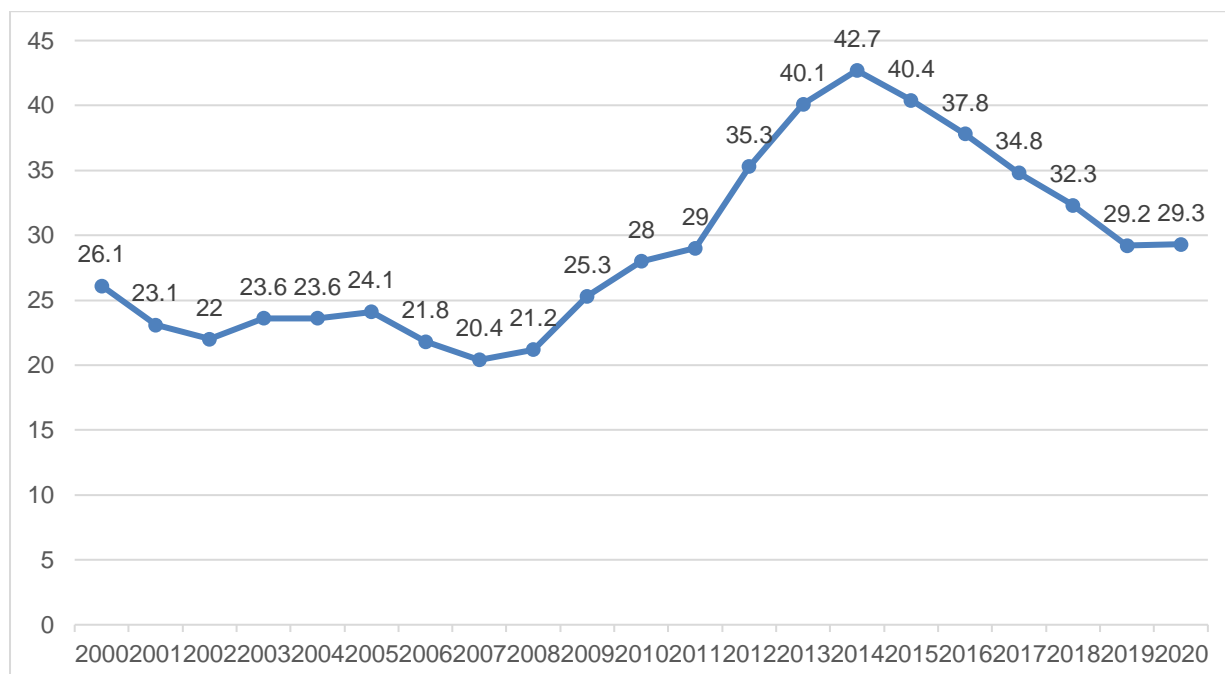
Míra nezaměstnanosti tak odráží nezaměstnanost žen jen v omezené míře. Dále nejsou zahrnuty do statistik ženy, které se účastní vzdělávání, ani ty, které nemají tradiční zaměstnání. Ženy pečující o domácnost, výchovu a péči jsou zaměstnávány bezplatně ve smyslu pečovatelské práce, ale jsou de facto nezaměstnané ve smyslu placeného výdělečného zaměstnání.

4.2.6. Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny v Itálii a Francii

Další cílovou skupinou, která je v této bakalářské práci sledována, je nejmladší věková skupina. Jedná se tak o nezaměstnanost lidí do věku 24 let. Za spodní věkovou hranici se vzhledem k tomu, že se analýza zabývá problematikou nezaměstnanosti, považuje věk 15 let, tedy věk, od kterého lze vykonávat závislou výdělečnou činnost.

Zaprvé se podíváme na první vybraný stát – Itálie. V následujícím grafu je uvedena nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny.

Graf č. 15: Vývoj nezaměstnanosti do 24 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle data.oecd.org, 2021

Graf č. 15 tak vypovídá o tom, že nezaměstnanost mladých lidí ve věku od 15 do 24 let je oproti průměrné nezaměstnanosti několikanásobně vyšší. I přesto byla v Itálské republice opět v celém sledovaném období lepší situace, než je patrná v Evropské unii. Zde byla např. v

roce 2019 nezaměstnanost sledované věkové skupiny 18,7 % (Itálský statistický úřad, 2021). I v Evropské unii tak ve sledovaném období došlo od roku 2012, kdy tento stav kulminoval, k poklesu počtu mladých nezaměstnaných (Eurostat, 2021).

V grafu je také patrný pozitivní klesající trend v nezaměstnanosti v rámci sledované věkové skupiny. Nezaměstnanost tak poklesla z 18,9 % na 6,7 %. Důvodem vysoké míry nezaměstnanosti jsou různé faktory, mezi něž se řadí nedostatečné kariérové poradenství a poradenství k volbě povolání ve vztahu k žákům a studentům škol (Eurostat, 2021).

Také je to způsobeno tím, že znalosti a dovednosti absolventu neodpovídají potřebám trhu práce, zejména nevhodná je oborová struktura absolventů. Existují také nedostatečné praktické zkušenosti nových zájemců o práce vstupujících na trh práce a jejich neadekvátní představy o fungování trhu práce a vlastních možnostech.

Největší zájem je o absolventy z průmyslové sféry, celkem dobře se uplatňovali absolventi strojírenských a některých elektrotechnických oborů. Jedny z nejnižších hodnot míry nezaměstnanosti vykazovaly v roce 2014 i zdravotnické obory. Jako spíše problematické je nutné hodnotit uplatnění absolventů oborů z oblasti gastronomie, hotelnictví a turismu či podnikatelských oborů. Ke skupinám oborů, které dlouhodobě vykazují vyšší míru nezaměstnanosti absolventů, patří i zemědělství a lesnictví (OECD, 2021).

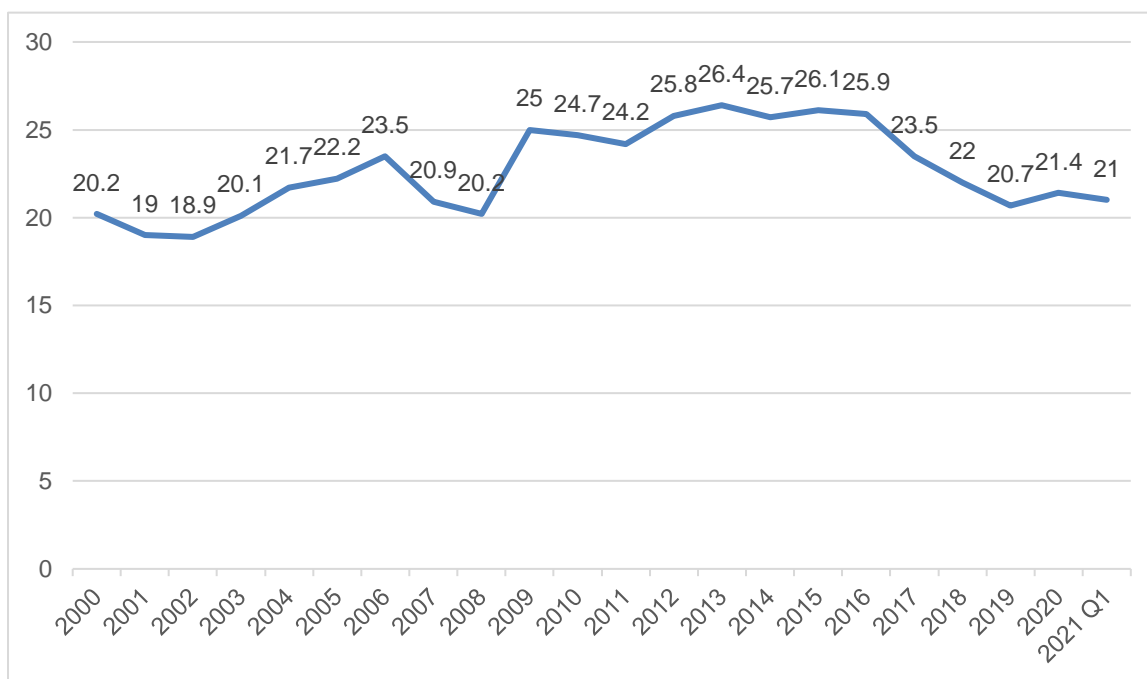
Lze tedy konkrétně uvést, že si vláda uvědomila problematiku vysoké nezaměstnanosti mladých lidí. Proto si v rámci národních cílů Itálie v oblasti nezaměstnanosti do roku 2020 stanovila snížit míru nezaměstnanosti mladých osob (15–24 let) o třetinu a míru nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací (stupeň ISCED 0–2 klasifikace vzdělání) o čtvrtinu oproti roku 2010 (Eurostat, 2021).

Na závěr této podkapitoly je možné uvést, že Itálská republika přijala určitá opatření, která zlepšila postavení mladých na trhu práce. Dalším důvodem byl fakt, že lidé vstupovali na trh práce méně. Vzhledem k tomu, že se věk pro založení rodiny dlouhodobě posouvá směrem nahoru, většina ekonomicky neaktivních osob do 25 let pravděpodobně studovala na vysoké nebo vyšší odborné škole. Dále je zde patrné, že míra nezaměstnanosti mladých lidí reaguje na ekonomické výkyvy více než nezaměstnanost osob středního a předdůchodového věku. Pokles podílu této kategorie na celkové nezaměstnanosti byl také ovlivněn i demografickým vývojem.

Dalším zkoumáným státem je Francie. Zde je sledována další skupina osob, v tomto případě se jedná o nezaměstnané mladé lidi ve věku do věku 24 let. Od roku 2008 hospodářská krize výrazně snížila integraci mladých lidí na pracovním trhu, a i ve sledovaném období tento trend pokračuje. Přestože se situace postupně zlepšila, bylo v ve Francie v roce 2018 6,2 % osob mladších 25 let bez práce (Broadberry, Ritschl, 1995). Je to však historicky nízké procento. O tom vypovídá následující graf.

V těchto přechodných fázích je vysoká míra nezaměstnanosti, ale obvykle má jen relativně krátké trvání. U mladých lidí je také větší pravděpodobnost, že se stanou nezaměstnanými, protože často jsou nejčastěji zasaženi propouštěním, smlouvami na dobu určitou nebo krátkodobým zaměstnáním, aby zahájili svou kariéru. Dalším důvodem je to, že jejich kariérní rozhodnutí ještě nejsou stanovena. Zhruba jeden ze čtyř studentů předčasně opustí vzdělávání. To nutně neznamená, že dotyčná osoba zůstává trvale nezaměstnaná, obvykle však uplyne několik měsíců před zahájením nového vzdělávání nebo školního roku. Během této doby jsou mladí lidé registrováni jako nezaměstnaní.

Graf č. 16: Nezaměstnanost nejmladší věkové skupiny

Zdroj: Eurostat, 2021

Kromě toho existují kampaně, jako jsou školicí burzy nebo veletrhy. Jednou z nejdůležitějších iniciativ EU, která se tímto problémem zabývá, je Záruka pro mladé lidi, jejímž

prostřednictvím by členské státy měly zajišťovat, aby všichni mladí lidé do 25 let obdrželi do čtyř měsíců od ukončení školní docházky nebo začátku nezaměstnanosti kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, odborné přípravy nebo stáže (Dutheillet de Lamothe, 2021).

4.2.7. Faktory ovlivňující trh práce a míru nezaměstnanosti ve vybraných státech.

Itálie podle metodiky statistického úřadu ISTAT (2015) rozděluje populace na skupiny, které zahrnuje osoby nezaměstnané a zaměstnané. Jedná se tedy o aktivní lidi ve věku 15 a více let, kteří nabízejí svou práci pro tvorbu zboží a služeb. Zaměstnané osoby jsou ti, kteří jsou ve věku 15 a více let a musí mít nejméně 1 hodinu práce v průběhu účetního období, nebo nepracují současně, ale mají práci a chybí kvůli dovoleně nebo nemoci. Absence v důsledku nemoci nesmí přesáhnout tři měsíce. Nezaměstnaní lidé jsou lidé ve věku mezi 15 a 74 let, kteří nemají práci, v daném období, ale aktivně ji hledají a jsou schopni najít práce během 4 týdnů, a pak začít novou práci vykonávat v průběhu 2 týdnů. Neaktivní osoby nejsou součástí pracovní síly, a proto nejsou klasifikovány jako zaměstnané nebo nezaměstnané.

Míra nezaměstnanosti se měří jako poměr nezaměstnaných osob k pracovní síle. Pracovní síla se skládá z lidí, kteří jsou zaměstnaní a mají práci a nezaměstnaní jsou ti, kteří aktivně hledají práci. Celkově se tato skupina nazývá také aktivně ekonomickou populací. Míra nezaměstnanosti se vypočítá jako podíl nezaměstnané populace na celkové aktivní populaci a je vyjádřena v procentech.

Podle Santi (2016) je stále rostoucí povaha míry nezaměstnanosti v Itálii ovlivněna různými faktory. Jedním z hlavních faktorů je problém studentů najít vhodnou práci po ukončení studia. Dalším faktorem je nedostatek pracovních míst pro kvalifikované zaměstnance. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je opravdu vysoká. V roce 2015 míra nezaměstnanosti mladých lidí převyšovala míru imigrantů v Itálii. Mladí lidé ve věkové kategorii 15-24 let nemají vyhlídky do budoucna, protože míra nezaměstnanosti je jednou z nejvyšších v Evropě. V posledních dvou letech, vláda se snaží reagovat na situaci, a ve velkých městech Itálie, byly vytvořeny vzdělávací instituce, které mohou najít práci právě pro takové lidi. Střední, vyšší a odborné školy v Itálii jsou v současné době produkují tisíce absolventů v oborech, které jsou přezásobují trh práce, a právě proto absolventům obtížnější najít vhodné zaměstnání. V době, kdy je navíc technika neustále se vyvíjí, změny na trhu práce jsou mnohem rychlejší, a dokonce i slibné oblasti minulosti dnes dosahují svých limitů.

Dle Borzaga a Fazzi (2005, s. 94) politika zaměstnanosti je důležitým nástrojem sociální politiky země. Především se jedná o aktivní politiku zaměstnanosti, která se řídí zákony. Jejím cílem je dosáhnout plného, produktivního a svobodně zvoleného zaměstnání. Každý má právo na zaměstnání, bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství nebo členství v politických stranách. Zahrnuje poradenství a školení. Státní politika zaměstnanosti se snaží vyvážit nabídku a poptávku na trhu práce. Usiluje také o produktivní využívání pracovních zdrojů a zajištění práva občanů na zaměstnání. Státní správa v oblasti státní politiky zaměstnanosti v Itálii provádí Ministerstvo práce a sociálních věcí a center zaměstnanosti v Itálii.

V Itálii politika zaměstnanosti se řídí programem, který zahrnuje strategie zaměstnanosti Evropa 2020, a jeho priority jsou především hospodářský růst a vytváření pracovních míst. Jedná se o strategii, která má velký příslib pro budoucí rozvoj Evropské unie (Evropská komise, 2016).

Podle INPS (2021) podniká Itálie také vlastní kroky v boji proti nezaměstnanosti. Nejdůležitějšími kroky jsou přijetí pracovního práva a italské strategie zaměstnanosti. V Itálii se rozlišují různé typy dávek v nezaměstnanosti. Obecnou podmínkou je registrace u místního úřadu práce. Prvním typem jsou běžné dávky v nezaměstnanosti, které se vyplácejí maximálně 180 dní ve výši 30 % průměrného výdělku za poslední tři měsíce práce. Osoby, kteří pracovali nejméně jeden rok a platila příspěvky po dobu nejméně jednoho roku během dvou let bezprostředně předcházejících dni, kdy se stal nezaměstnaným, mají nárok na tyto dávky.

Dalším typem jsou výhody mobility, které jsou vypláceny maximálně 48 měsíců. Jejich množství a délka závisí na věku a regionu příjemce, ve kterém žije. Nároky na tuto výhodu jsou lidé, kteří byli propuštěni z práce, a zaměstnavatel je nemůže vzít znovu nebo s velkým přebytkem zaměstnanců (Evropská komise, 2021).

Třetím typem jsou speciální příspěvky, které jsou vypláceny 90 dní pracovníkům v zemědělském a stavebním sektoru. Vypočítávají se z předchozích výdělků a právo na tyto dávky je dáno lidem, kteří se stali nadbytečnými. Došlo k likvidaci podniku nebo zaměstnavatel snižuje počet zaměstnanců (Eurostat, 2021).

Tabulka č. 3: Hlavní cíle Itálie a EU v politice zaměstnanosti do roku 2020

Cíl do roku 2020	Cíl EU	Cíl Itálie
Cíl 1: Míra nezaměstnanosti osob ve věkové kategorii od 20 do 64 let	75 %	67–69 %
Cíl 2: Snížení míry nedokončeného studia. Podíl osob ve věku 30-34 let s dosažením vysokoškolského vzdělání	10 % 40%	15 – 16 % 26 – 27 %
Cíl 4: Snížení počtu lidí žijících v chudobě	O 2 000 000 lidí	O 2 200 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle EUROSTAT, 2021

Tabulka výše ukazuje, že podle cílů by míra zaměstnanosti v Itálii měla být kolem 67-69 %. Snížení míry neúplných studií by nemělo překročit 15-16 % a podíl lidí ve věku 30-34 let s dosažením vysokoškolským vzděláním by měl být asi 26-27 %. Konečným hlavním cílem je do roku 2020 snížit počet lidí žijících v chudobě a lidí se sociálními problémy o 2 200 000.

Dalším zkoumaným státem je Francie. Z historických důvodů byla po dlouhou dobu ve Francii výplata dávek v nezaměstnanosti oddělena od ostatních služeb poskytovaných nezaměstnaných, a tyto činnosti tak byly svěřeny různým institucím. Při hledání zaměstnání pomoc byla poskytována národní agentura zaměstnanosti (Agence nationale pour l'emploi – ANPE), vyplácení dávek v nezaměstnanosti byla odpovědnost sdružení pro průmyslové a komerční zaměstnanosti (ASSEDIC, 2021). Řízení systému pojištění v nezaměstnanosti bylo poté svěřeno národní Unii pro zaměstnanost v průmyslu a obchodu (UNEDIC, 2021). Velká institucionální reforma proběhla v roce 2008, kdy na základě zákona ze dne 13. na reformě veřejné služby zaměstnanosti vznikla obdoba úřadu práce, tzv. Pôle emploi vznikla sloučením sítě institucí ANPE a ASSEDIC, které již před tím úzce spolupracovaly.

Politika zaměstnanosti je právně zakotvena a upravena mnoha zákony. Hlavním je zákoník práce, který byl novelizován v roce 2008. Jedná se o základní legislativní dokument v oblasti pracovního práva, který se skládá ze zákonů, předpisů a vyhlášek upravujících pracovní vztahy, zejména v soukromém sektoru. Zabývá se mimo jiné vztahem mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, ale také odbory. Zákoník práce vymezuje předmět politiky zaměstnanosti,

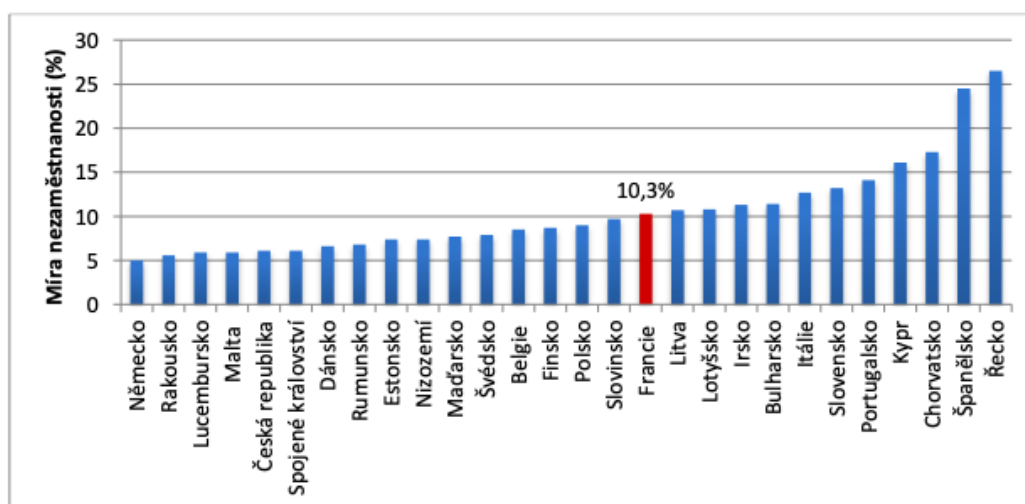
charakterizuje jeho základní nástroje, definuje činnosti veřejných služeb zaměstnanosti a podrobně se zabývá odborným vzděláváním.

Stejně jako ostatní evropské země musela Francie v posledních letech čelit důsledkům hospodářské krize i problémům Eurozóny. Hospodářská krize, která se začala projevovat v Evropě v druhé polovině 2008, finanční krize, hospodářská krize, krize veřejných financí, ale také sociální krizí, všechno to vedlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti. Kromě stagnující ekonomiky je rostoucí státní dluh pro Francii obrovskou zátěží. Francie se také potýká s dlouhodobým poklesem konkurenceschopnosti (Dares, 2021).

Míra nezaměstnanosti ve Francii získala velkou pozornost a její snížení bylo také stanoveno jako hlavní cíl francouzským prezidentem Francoisem Hollandem po jeho zvolení do funkce v květnu 2012. Tuto výzvu však stále nespĺňuje, přičemž míra nezaměstnanosti ve Francii dosáhla v roce 2014 10,3 %. Jak je vidět z grafu níže, který představuje srovnání opatření, což postavilo Francii na první místo v žebříčku zemí Evropské unie. (Dépenses sociales. OECD, 2021).

Mezi mírou nezaměstnanosti v různých zemích Evropské unie existují velké rozdíly. Například ve Francii je tak výrazně nižší než v Řecku nebo Španělsku, kde je míra nezaměstnanosti nejvyšší. Na druhou stranu je stále asi dvakrát vyšší než země na opačném konci stupnice, jako je Německo nebo Rakousko.

Graf č. 17: Míra nezaměstnaností ve státech EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, 2021

Vývoj míry nezaměstnanosti v posledních letech ovlivnila zejména výše zmíněná hospodářská krize. To mělo za následek značné ztráty pracovních míst na trhu práce. Jen v roce 2014 se setkala 74.000 pracovních míst byly ztraceny ve Francii, s 620,000 pracovních míst od roku 2008 (Eurostat, 2021). Vývoj nezaměstnanosti za posledních deset let je uveden v následujícím grafu. Z toho lze vyčíst, že v letech před krizí byla míra nezaměstnanosti ve Francii pod 9 % a měla klesající trend. Nejnižší číslo pak bylo dosaženo v roce 2008, kdy měla Francie celkem 2,1 milionu nezaměstnaných. Dosáhla svého vrcholu v roce 2013 a zůstala na stejné úrovni v roce 2014. Zatímco zpočátku se dopady hospodářské krize na trh práce ve Francii nezdály tak významné jako v některých jiných zemích EU, postupem času se ukázalo, že vydrží déle. V současné době míra nezaměstnanosti zdaleka nedosahuje stejné úrovně jako před hospodářskou krizí a neexistuje žádný náznak poklesu.

Jak ukazují mezinárodní srovnání (Eurostat, 2021), Francie i nadále podporuje velmi štědrý sociální systém. V roce 2014 činily výdaje na sociální zabezpečení 32 % francouzského HDP, což Francii řadí na první místo v žebříčku zemí OECD. Ale pro obnovení konkurenceschopnosti a hospodářského růstu Francie bude zapotřebí rozsáhlých reforem.

5. Výsledky a diskuse

V praktické části této bakalářské práce bylo zjištěno mnoho zajímavých skutečností z pohledu nezaměstnanosti. Trh práce v Itálii i ve Francii se zdá být ne pružný. Mimo jiné Francie bojuje s vyšší mírou nezaměstnanosti. Itálie vykazuje nižší hodnoty než Francie, ale rozhodně nelze situaci považovat za uspokojivou. Zejména dopady ekonomické krize 2008 a pandemie 2020–2021 se na nezaměstnanosti podepsali výrazným způsobem. V důsledku pandemie koronaviru vzrostl počet chudých lidí v Itálii a ve Francii o více než milion a tento počet stále roste.

HDP Itálie a Francie v letech 2001-2021 bylo ve fázi expanze. Po roku 2010 obě ekonomiky se snažily vyrovnat s negativními dopady krize. A tempo růstu za vybrané období ve Francie bylo vyšší než v Itálii.

Aktuální situace v Itálii ukazuje, že díky finančním programům podpory (podporným balíčkům), kdy vláda garantovala půjčky v hodnotě přes 700 miliard eur. Dle Evropské komise zvýšila odhady růstu HDP na + 4,4 % v roce 2022. Dluh se přiblíží ke 160 procentům HDP. Italské oživení bude dle odhadů pomalejší oproti ostatním významným evropským zemím. Pokud Itálie splní závazky, které jsou zahrnuté do národního plánu obnovy, italská ekonomika by se měla do konce roku 2022 vrátit na úroveň před pandemií. Na trhu práce zůstane míra nezaměstnanosti stabilní kolem 10 procent.

Do konce roku 2022 bude ekonomické oživení v Itálii podpořeno hlavně zvýšením počtu odpracovaných hodin a tím pádem už ke konci roku situace se může zlepšit. Během prvního čtvrtletí roku 2021, vláda připravila dva základní balíčky opatření na zmírnění ekonomických důsledků epidemie ve výši 32 miliard dolarů, s názvem „Sostegni“ a „Sostegni bis“. Každý z nich ve své míře určen na podporu firem. Itálie obdrží 191, 5 miliardy EUR z fondu obnovy na financování infrastrukturních a environmentálních projektů. Kromě toho byl vypracován další plán přidělení finančních prostředků ve výši 30,6 miliardy dolarů.

Oproti tomu vystupuje situace ve Francii. Koronavirová krize přivedla k poklesu HDP o 7,9 procenta. Rok 2021 zaznamenal pro Francii silnější hospodářský růst – o 6 procent, který by měl v roce 2022 zlepšit.

Podpůrná opatření zavedená a ohlášená od začátku krize i nadále pomáhají firmám a podnikům ve formě dotaci a úvěru. Od března 2020 do konce dubna 2021 byly tyto úvěry poskytnuty více než 670 tisícům podniků v celkové výši 138 miliard dolarů. Například příspěvky z Fondu solidarity byly mezi březnem 2020 a květnem 2021 vypláceny 2,2 milionu podniků v celkové výši 29 miliard EUR. Pro podporu oživení francouzské ekonomiky vláda poskytla daňové úlevy ve výši 100 miliard eur, které byly naplánovány v plánu obnovy, tzv. "France relance", který byl v červnu 2021 schválen Evropskou komisí. Za předpokladu, že vlny epidemie už nebudou francouzská ekonomika začne překračovat úroveň roku 2019 už od 1. čtvrtletí roku 2022. Už v 1. čtvrtletí roku 2021 Francie zaznamenala stále mírný pokles HDP o 0,1 %.

Francouzský premiér Jean Castex představil dvouletý plán na oživení ekonomiky, takzvaný "Relens of France". Plán představuje přibližně 70 opatření ve třech oblastech: ekologická transformace ekonomiky, konkurenceschopnost firem a takzvaná sociální soudržnost. Kromě napravení následků koronavirové krize má tento plán přispět i k budoucímu rozvoji francouzské ekonomiky. Jedním z hlavních cílů tohoto programu se dostat už v roce 2022 na předkrizovou úroveň ekonomické aktivity a začít snižovat nezaměstnanost, která by se letos měla zvýšit o zhruba 800 tisíc lidí. Už do roku 2021 by měl plán pomoci vytvořit 160 tisíc nových pracovních míst.

Inflace z hlediska úspěšnosti a plnění inflační cíle ve vybraném období bylo nejúspěšnějším pro Francie. Tempo inflace zejména bylo způsobeno ve dvou zemích nízkými cenami energetiky a závislosti na dovozu energetických zdrojů.

Co se týče míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích – Itálie a Francie. Dle statistických údajů v obou zemích v roce 2020 byl zaznamenán snížení míry nezaměstnanost, které bylo způsobeno nedostatkem pracovních sil – zejména v oblasti technických, administrativních a stavebních profesí. Míra nezaměstnanosti v Itálie je víc spojena a závisla na službách a ve Francie na vývozu zboží.

Podle italského ISTAT (2021) a francouzského INSEE (2021), co se týče chudoby, je v Itálii více než 4,6 milionu lidí v absolutní chudobě, což odpovídá více než 1,7 milionu rodin. Mezi „nové chudé“ v roce 2020 patří ti, kteří přišli o práci, soukromí obchodníci nebo řemeslníci, kteří museli zavřít pracovní poměr, lidé zaměstnaní v šedých oblastech, kteří nemají

zvláštní dotace ani vládní pomoc a nemají úspory, lidé a rodiny, kteří nikdy předtím nečelili tak obtížným životním podmínkám.

Od začátku epidemie se téměř čtyři z deseti Italů zúčastnili solidárních akcí prostřednictvím darování produktů, včetně „zavěšených“ nákupů, při nichž kupující nechává nakoupené zboží potřebným přímo v obchodě. Podle studie Istatu, poprvé za poslední čtyři roky, klesl v Itálii počet rodin v absolutní chudobě. Tato úroveň je však stále výrazně vyšší než v letech 2008–2009. Pokles byl do značné míry ovlivněn zavedením „občanského příjmu“, tj. státních dávek pro chudé a nezaměstnané.

Ve druhé polovině roku 2020 této podpory státu využilo více než milion rodin v obtížných situacích a v roce 2021 se toto číslo neustále zvyšuje. Istat předpověděl pokles HDP země pro tento rok o 8,3 % v důsledku „bezprecedentního šoku“, který italská ekonomika zažila v důsledku epidemie koronavirů COVID-19.

Dnes ve světě jsme svědky jedné z bezprecedentních situací v historii lidstva. Škody, které byly vyvolány nejprve virem Covid-19 a následně režimem izolace, nelze podceňovat. V této fázi, až do úplného vítězství nad virem, nemůžeme předvídat důsledky, které ovlivní celý svět z ekonomického, sociálního, politického a psychologického hlediska.

V současné době míra nezaměstnanosti ve Francii na konci roku 2019 na 8,1 %. Tato hodnota je na nejnižší úrovni od roku 2008. Počet nezaměstnaných se snížil o 85 000 osob na 2,4 milionu lidí roku je míra nezaměstnanosti na úrovni 8,4 % a míra zaměstnanosti 65,91 %. Podle oficiálních údajů OECD HDP ve Francii v roce 2019 představoval 3270 bilionů amerických dolarů. Hodnota HDP Francie představuje 2,39 % světové ekonomiky.

Zatímco Francie cílí na autonomii a nezávislost podnikatelské sféry, tak aktuální švédská vláda neustále přijímá opatření. Ta jsou zaměřena na větší kooperaci mezi státem a odborovými svazy.

Politika zaměstnanosti Itálie a Francie se díky členství v EU sblížuje. Při jejím hodnocení je ale nutno zohlednit fakt, že ve Francii má svoji tradici již od 70. let. Snahou posledních let je omezit výdaje na pasivní politiky zaměstnanosti, tedy na vyplácení podpory v nezaměstnanosti a naopak navýšit finanční prostředky určené na programy aktivní politiky zaměstnanosti. V obou zemích je úspěšně využíváno podpory vzdělání. V Itálii je nejvyužívanějším nástrojem rekvalifikace. Francouzská nabídka je mnohem širší a pestřejší,

nejčastěji je ale využíváno tzv. střídavého zaměstnání, které je spojeno s kombinací úlev na dani a finančními příspěvky. Hojně využívaným nástrojem je v Itálii i ve Francii tvorba nových míst. Zásadní rozdíl je však v zaměření PZ na rizikové skupiny. Francie se zaměřením svých nástrojů specializuje na problematické skupiny na trhu práce, tedy i na mladé osoby a absolventy. Skupina absolventů a mladých osob je podporována z obecných nástrojů APZ a z programů ESF. Závěrem je nutné konstatovat, že sociální politika ve Francii a Itálii se bude zřejmě postupem času měnit zejména v návaznosti na různé sociální jevy jako třeba ekonomická a sociální krize spojené nejen s pandemií.

6. Závěr

Tuto práci jsem věnovala analýze nezaměstnanosti ve vybraných státech Francie a Itálie a taky možným důsledkům koronavirové krize. V práci je zaznamenán dosavadní vývoj ekonomik od roku 2001 po 2021. V práci srovnávám statistické údaje na základě makroekonomických ukazatelů, pozornost je věnována ekonomické krizi 2008 a také světové pandemii 2020. Práce popisuje, srovnává a hodnotí aspekty globální ekonomiky na straně italské i francouzské.

Nezaměstnanost je komplexní jev, obzvláště uvažujeme-li o nezaměstnanosti nejen na úrovni regionální, ale na úrovni mezinárodní. Názory a metody, jak se s nezaměstnaností potýkat se mezi jednotlivými světovými centry výrazně liší. Je nutné brát v úvahu národní charakteristiky, a to jak z pohledu historického vývoje ekonomiky, tak s přihlédnutím k vývoji a současnému stavu institucionálního rámce, který do velké míry vypovídá právě o historickém vývoji, a to jak samotného hospodářství, tak politicko-institucionálního rámce. Výše míry nezaměstnanosti je důležitým ukazatelem z hlediska socioekonomických problémů. Vyčíslení těchto ukazatelů, včetně jejich vývoje, odpovídá situaci na pracovním trhu v dané zemi.

Cílem práce bylo zpracování kritické reflexe výsledných porovnání na základě teoretické části o makroekonomických ukazatelů a kontextu tématu představeném ve druhé části práce.

Na začátek práce jsem zařadila kontextuální část, která čtenáře uvádí do teorie. V praktické části představuji a nastavuji kontext ve vybraných státech, definuji termíny jako jsou nezaměstnanost, inflace, HDP a rozebírám statistické údaje, na základě kterých hodnotím vybrané makroekonomické ukazatele a porovnávám vše na základě vybraných států - Francie a Itálie. V závěrečné kapitole hodnotím a reflektuji naplněné cíle a požadavky vyplývající z předchozích částí.

Růst dlouhodobé nezaměstnanosti ve vybraných státech postupně narůstá. Rozdíl mezi lety 2008 až 2010 způsobila globální hospodářská krize a můžeme očekávat podobný dopad po roce pandemie 2020. Ve velkém se začíná propouštět, a značná část zaměstnanců, kteří přišli o práci musí hledat nové možnosti vzdělávání a měnit povolání. Trh práce v každé vybrané zemi se docela liší.

V oblasti zaměstnanosti mají členské státy EU do roku 2020 dosáhnout 75 % úrovně zaměstnanosti pro obyvatelstvo. To se podaří splnit Francii, ale Itálie si bude muset počkat, podle toho, jak budou fungovat opatření reforem trhu práce, která vstoupila v platnost v roce 2016. Dále zaměstnanost žen a obyvatelstva osob starších 50 let, u nichž se v Itálii nedaří splnit kritéria stanovená EU. Z těchto poznatků plyne výzva pro přizpůsobení trhu práce zhoršujícím se podmínkám měnícího světa.

Italský pracovní trh má hodně nedostatků, od nízké zaměstnanosti žen až po vysokou míru nezaměstnanosti mladistvých. Od roku 2015, kdy byla schválena reforma pracovního trhu s počátky jeho realizací v roce 2016, proběhlo mnoho změn. Cíl reformy je zvýšení flexibility trhu práce a změna legislativy, např. přechod pracovního poměru na dobu určitou do kontraktu trvalého. Dále by se měla Italská vláda a zaměstnavatelé zaměřit na značný problém nezaměstnanosti mladistvých – ideálně prostřednictvím získávání praxe až po různé stáže.

Navzdory tomu, co se nyní děje ve světě, má italská a francouzská ekonomika všechny předpoklady pro úspěšné překonání krize. Rozvinuté programy podpory trhu práce ukazují zájem vlády o udržení hlavních indikátorů na požadované úrovni.

7. Seznam použitých zdrojů

Knížní zdroje:

BOLELOUCKÝ, Zdeněk; BUCHTOVÁ, Božena; ŠMAJS, Josef. Nezaměstnanost. [s.l.]: Grada, 2012. 250 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, Božena. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-24790-06-8.

ČERNOHORSKÝ, J. (2020). Finance: od Teorie k realitě. Praha: Grada. 464 s. ISBN 978-80-271-1809-0.

FRYER, David, 2006. Insecurity, the Restructuring of Unemployment and Mental Health. In: KIESELBACH a kol. Unemployment and Health: International and Interdisciplinary Perspectives. Australian Academic Press. 324 s. ISBN 978-1-875-37887-6.

HELÍSEK, Mojmír. Makroekonomie: základní kurs. 2. přeprac. vyd. (dotisk). Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-25-1.

HINDLS, Richard et al. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 424 s. ISBN 80-7179-764-2.

JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

JENÍČEK, Vladimír, a FOLTÝN, Jaroslav. Globální problémy a světová ekonomika. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 269 s. ISBN 80-7179-795-2.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena, Němec, Otakar. Lidské zdroje na trhu práce. NAKLADATEL Professional Publishing, 2003, 199 s. ISBN: 8086419487

KREBS, Vojtěch a kol., Sociální politika, NAKLADATEL ASPI, 2007, 504 s. ISBN: 8073572761

KUNEŠOVÁ, Hana, a CIHELKOVÁ, Eva. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 2. doplň. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.

KLOUDOVÁ, Jitka, Makroekonomie, Nakladatelství: Poradce podnikatele, 2009, 200 s. ISBN: 9788089447107

KADEŘÁBKOVÁ, A. aj. 2007. Růst, stabilita a konkurenceschopnost III. Praha: Linde, 2007 b.

MANKIWI, Gregory. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 2009. ISBN 80-7169-891-1.

MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-08-3.

PAVELKA, Tomáš, Makroekonomie, základní kurz, 2. aktualiz. vyd., 2007, 277 s. ISBN: 978-80-86730-21-9

POTŮČEK, M.: Cesty z krize. Sociologické nakladatelství, Praha 2011. ISBN 978-80-7419-057-5.

ROJÍČEK, M. a kol., 2016. Makroekonomická analýza – teorie a praxe. Praha: Grada Publishing. 544 s. ISBN 978-80-271-9474-2.

SAMUELSON, Paul A.; NORDHAUS, William D. Ekonomie. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

SOUKUP, Jindřich a kol., 2018. Makroekonomie. Praha: Management Press. 536 s. ISBN 978-80-726-1549-0.

ŠÍMÁ, Josef, 2000. Trh v čase a prostoru. Praha: Liberální institut. 104 s. ISBN 80-86389-09-X.

TULEJA, Pavel, a MAJEROVÁ, Ingrid, a NEZVAL, Pavel. Základy makroekonomie. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. 311 s. ISBN 80-251-0952-6.

ŽÍDEK, Libor. Dějiny světového hospodářství. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 391 s. ISBN 978-80-7380-035-2.

Internetové zdroje:

Aktivní Evropský Občan [online]. [cit. 2021-11-27]. Historie evropské integrace. Dostupné z: <<http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/historie.htm>>.

BBC News [online]. [cit. 2021-1-29]. In graphics: Eurozone in crisis. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/news/10150007>>.

BusinessInfo.cz [online]. [cit. 2021-1-29]. Oficiální portál pro podnikání a export. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/>>.

Eurostat: Total unemployment rate [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00203/default/table?lang=en>

Eurostat: Euro area unemployment [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9105174/3-31072018-AP-EN/a942605d-7a19-4c0a-8616-c5805a826798>

EGAP [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.egap.cz/cs/zeme/it>

Eurostat: Real GDP growth rate - volume [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

Eurostat: Total unemployment rate [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00203/default/table?lang=en>

Eurostat: Euro area unemployment [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9105174/3-31072018-AP-EN/a942605d-7a19-4c0a-8616-c5805a826798>

Evropská komise. Politiky Evropské unie: Zaměstnanost a sociální věci [online]. 2014. [cit. 2021-02-10]. ISBN 978-92-79-42140-2. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/employment_cs.pdf

Employment. OECD: Data. [online]. [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/jobs.htm#profile-Employment>

Francie: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/francie-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>

Globální ekonomická krize. Aktuálně.cz [online]. 2018 [cit. 2021-1-27]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/globalni-ekonomicka-krize-2008-v-datech-den-po-dni/r~5f4503acb10111e899900cc47ab5f122/>

Itálie. Evropská unie. [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/italy/index_cs.htm

IUDICONE Feliciano. Italy: Active labour market policy reform gets underway . Eurofound: EurWORK. [online]. 13.1.2021 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/labour-market/italy-active-labour-market-policy-reform-gets-underway>

Kořeny a průběh krize eurozóny. Euroskop.cz [online]. [cit. 2021-1-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

Misure per la tutela del lavoro autonomo [online]. [cit. 2021-3-1]. Dostupné z: http://www.ilsole24ore.com/pdf2010/Editrice/ILSOLE24ORE/ILSOLE24ORE/Online/_Oggetti_Embedded / Documenti / 2017/06/13 / legge_81_2017.pdf

Míra zaměstnanosti ve věkové skupině 20-64 let, v členění podle pohlaví. [online]. [cit. 2021-3-1]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=t2020_10

Mýty kolem deflace. [online]. [cit. 2021-3-1]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/262984-myty-kolem-deflace>

Nezaměstnanost mladých v EU roste, nejhůře se jim daří v Itálii. [online]. [cit. 2021–2-25]. Dostupné z: <https://pravnihradce.ihned.cz/c1-65407010-prestoze-maji-po-studiich-nemaji-praci-nezamestnanost-mladych-v-eu-roste-nejhure-je-na-tom-italie>

Osservatorio Economico [online]. 2019 [cit. 2020-12-19]. Dostupné z: https://www.mise.gov.it/images/stories/commercio_internazionale/osservatorio_commercio_internazionale/statistiche_import_export/completo.pdf

Politika zaměstnanosti. Evropský parlament [online]. 2019 [cit. 2020-12-19]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/54/politika-zamestnanosti>

Statistika zaměstnanosti. [online]. [cit. 2021–2-25]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Employment_statistics/cs

Statistics A-Z. Eurostat. [online]. 2021 [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostatEvropa> 2020.

Záhada inflace, která nepřichází. [online]. [cit. 2021–2-25]. Dostupné z: <https://nazory.ihned.cz/c1-65885650-zahada-inflace-ktera-neprichazi>

Zaměstnanost a sociální věci. Evropská unie. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/socio/index_cs.htm

Záhada inflace, která nepřichází. [online]. [cit. 2021–2-25]. Dostupné z: <https://nazory.ihned.cz/c1-65885650-zahada-inflace-ktera-neprichazi>

VAREELLA, Simona, 2020. Unemployment in Italy – Statistics & Facts. Statista. [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z WWW: <https://www.statista.com/topics/6294/unemployment-in-italy>